

PAPER 5

Deze paper is een eerste poging om de dynamiek in de werkloosheid, door middel van een eenvoudig transitieschema met twee toestanden ‘werkloos’ en ‘niet werkloos’ en twee transitie tussen deze toestanden, ‘uit de werkloosheid’ en ‘naar de werkloosheid’, longitudinaal te analyseren. Personen die in 2007 zijn ingestroomd in één van beide toestanden worden gedurende 3 jaar gevolgd. Hierbij wordt op het einde van elke maand gekeken in welke toestand ze zich bevinden en of deze is gewijzigd t.o.v. de vorige maand. Vervolgens worden de transitiekansen tussen beide toestanden geschat met behulp van regressievergelijkingen. Zo bekomt men een zicht op de grootte van deze kansen en de wijze waarop ze variëren volgens de kenmerken van de personen en de opéénvolging van hun toestanden.

Uit het onderzoek blijkt o.a. dat de globale kans op een transitie ‘uit de werkloosheid’ groter is dan deze ‘naar de werkloosheid’. Dit betekent echter niet dat de werkloosheid verdwijnt, bepaalde (groepen van) personen blijven wisselen tussen beide toestanden.

Ook de combinatie van leeftijd en scholing vertoont een sterk verband met de kans om van de ene toestand over te gaan naar de andere. Vooral jonge hooggeschoolden scoren hierbij goed, ze hebben meer kans om te verdwijnen uit de werkloosheid en minder kans om werkloos te worden.

Tenslotte is het nog steeds moeilijk om bij de start van de werkloosheid de kansen op een snelle transitie uit de werkloosheid goed in te schatten. Hier blijft nood aan (ver)beter(d)e instrumenten om de dienstverlening af te stemmen op de noden van de werkzoekenden.

1. Inleiding

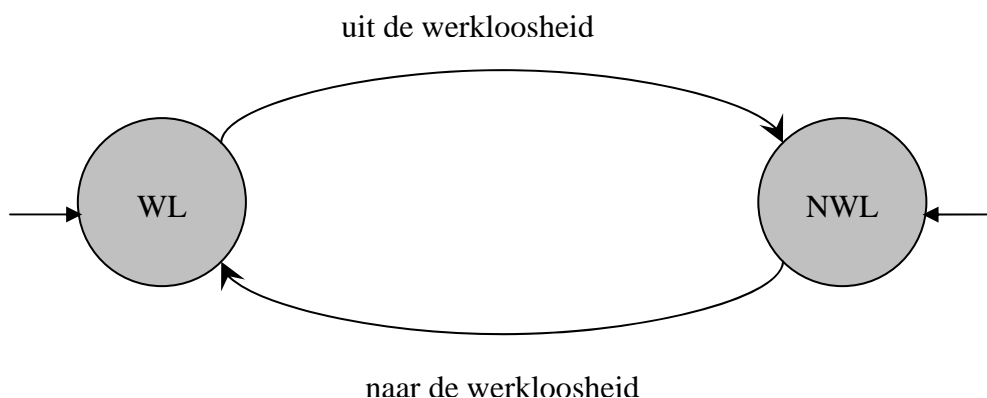
De, in de vorige papers (1 tot 4), ontwikkelde expertise en verworven inzichten worden nu samengebracht om de volgende stap te zetten. De constructie van een transitioneel model dat moet toelaten om op een geïntegreerde wijze de longitudinale dynamiek van de niet werkende werkzoekenden in kaart te brengen. Gezien de complexiteit en de uitgebreide scope zullen we stapsgewijs te werk gaan. Startend met een relatief eenvoudig en beperkt model, bestaande uit twee toestanden en twee transitie tussen de toestanden, dat toegepast wordt op (ex-)werkzoekenden van 2007. Dit model zal in volgende papers verder uitgebouwd worden door extra toestanden en transitie te voorzien en door (ex-)werkzoekenden van meerdere jaren op te nemen in het bestand.

De paper is als volgt opgebouwd. Na de inleiding krijgt men een korte bespreking van de onderzoeksopzet. Daarna volgt een beschrijving van de gebruikte gegevens. Deel 4 rapporteert de resultaten van de econometrische analyses, samen met interpretatie en duiding. Vervolgens bespreken we enkele gevolgen voor het arbeidsmarktbeleid. En tenslotte worden conclusies getrokken en enkele aanbevelingen geformuleerd.

2. Onderzoekopzet en -methode

Het is de bedoeling om de data te beschrijven en analyseren door middel van een transitie-schema: een schematisch model van de (arbeidsmarkt)toestanden waarin een individu zich kan bevinden en de mogelijke transitie of overgangen tussen die toestanden. We starten met een eenvoudig model (schema 1) bestaande uit slechts twee toestanden en twee transitie waarbij elke toestand de starttoestand kan zijn. Het is de bedoeling om o.a. de transitiekansen te berekenen van de ene toestand naar de andere, controlerend voor een aantal kenmerken (leeftijd, scholing, werkloosheidsduur, origine, ...), acties (verwijzingen, traject, ...) en de 'historiek van de periodes' (het aantal periodes, duurtijd in de vorige toestand(en),...). Hiertoe zullen twee regressievergelijkingen geschat worden, één voor elke transitie.

Figuur 1. Schema 1

In schema 1 worden 2 toestanden WL^1 (werkloos) en NWL^2 (niet werkloos) onderscheiden en 2 transitie (uit de werkloosheid, naar de werkloosheid) tussen beide toestanden. Men houdt het best steeds bij de hand tijdens het lezen van de tekst, het kan verhelderend werkend. Het is weliswaar een eenvoudige schema maar het kan in kaart gebracht worden op basis van werk-

¹ niet werkende werkzoekenden (inclusief personen in beroepsopleiding) in Vlaanderen. Technische definitie: werkzoekendencategorie groter of gelijk aan 00 en kleiner dan 18, woonplaats in Vlaanderen.

² personen wonend in Vlaanderen die geen niet werkende werkzoekende zijn. Technische definitie: werkzoekendencategorie blanco of groter of gelijk aan 18, woonplaats in Vlaanderen.

zoekendengegevens zonder dat men extra bronnen nodig heeft of veronderstellingen moet maken. Inhoudelijk is dit model wellicht minder interessant maar het is wel een goed vertrekpunt om vertrouwd te raken met de problematiek, de gebruikte analyse methodes en de data. Bovendien weten we uit vroeger onderzoek (VDAB paper 4) dat, de 55-plussers uitgezonderd, de meerderheid (58% tot 77%) van de personen die uitstromen uit de werkloosheid ook aan het werk gaan. In het vervolg van deze paper zal de toestand NWL dan ook als de gunstigste van de twee beschouwd worden, weliswaar in het achterhoofd houdend dat niet iedereen in deze toestand ook effectief aan het werk is. In de volgende paper zal het transitieschema uitgebreid worden door de toestand NWL op te splitsen in WE (werk) en GW (geen werk) wat meer gedetailleerde analyses mogelijk maakt. Het onderscheid tussen uitstroom naar werk en inactiviteit is namelijk buitengewoon relevant bij het uittekenen en opvolgen van een activeringsbeleid.

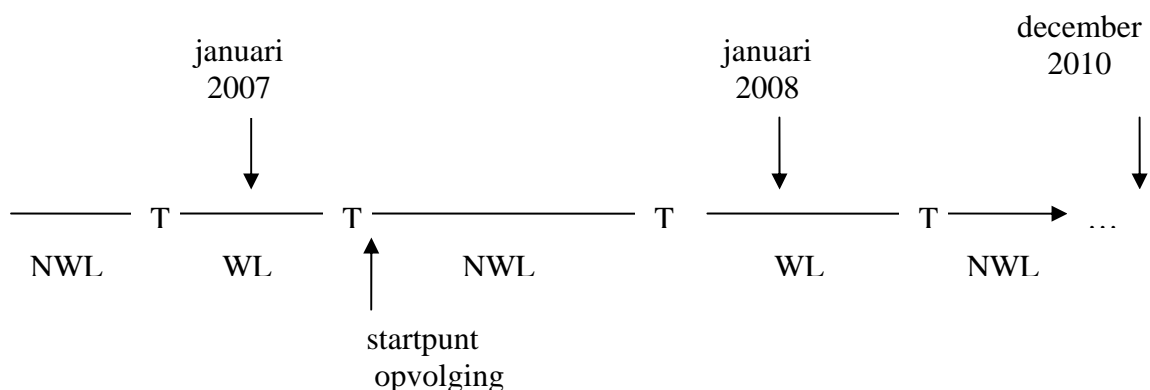
3. Beschrijving van de data

Er is een bestand gemaakt met 361.874 unieke personen die in 2007 minstens één transitie hebben gemaakt van de toestand ‘werkloos’ (WL) naar de toestand ‘niet werkloos’ (NWL) of vice versa. Als men vervolgens de toestand na die eerste transitie in 2007 als startpunt neemt van de analyse dan zijn er:

- 142.752 personen die starten in de toestand ‘niet werkloos’;
- 219.122 personen die starten in de toestand ‘werkloos’.

Dit betekent dat iedereen in het bestand minstens één maand in de toestand ‘werkloos’ heeft doorgebracht tussen december 2006 en december 2007. De studie betreft dus niet de volledige werklozenpopulatie noch de volledige Vlaamse beroepsbevolking van 2007. Met het oog op de beschrijvende analyse worden alle personen, vanaf hun startpunt, even lang opgevolgd. Gezien de databestanden zijn aangemaakt in januari 2011 kunnen personen met startpunt december 2007 maximaal 37 maand (december '07 - december '10) opgevolgd worden, 37 maand is dan ook de maximale opvolgingsduur. Het volgende voorbeeld van een opvolging die start met de toestand ‘niet werkloos’ kan de zaak verhelderen. Voor alle duidelijkheid, men kan vanzelfsprekend ook zo'n voorbeeld maken met ‘werkloos’ als starttoestand.

Figuur 2. Voorbeeld tijdsas opvolging

Waarom pas starten met de opvolging na de eerste transitie in 2007 i.p.v. gewoonweg bij het begin van 2007? De longitudinale analyses zijn gebaseerd op de verstreken tijd sinds de vorige transitie, zo worden bvb. de transitiekansen op deze basis berekend. Indien de opvolging zou starten in het begin van 2007 dan kan er zogenaamde ‘linkse uitval’ optreden, dit wordt geïllustreerd in figuur 2. Begin 2007 is een WL- periode bezig, als de opvolging op dat moment zou starten dan kennen we enkel het einde van die periode maar niet het begin (het

begin situeert zich links van het einde, vandaar de term 'linkse uitval'). In zo'n geval de verstreken tijd meten sinds begin 2007 zorgt voor vertekening en is dus geen optie. Dergelijke periode volledig weglaten betekent weliswaar verlies van informatie maar veroorzaakt naar alle waarschijnlijkheid geen vertekening en is dus beter (Allison 1984).

Waarom pas starten in 2007 en niet vroeger? Dit is het eerste jaar waarin de uitstroom naar werk (belangrijk vanaf de volgende paper) bepaald kan worden op basis van de werkzoekencategorie, wat de selectie van de gegevens uit de databanken aanzienlijk vergemakkelijkt.

In tabel 1 vindt men het profiel van de onderzochte personen o.b.v. 7 socio-demografische kenmerken, indicatie van hun arbeidsmarkt toestand tussen '02 en '06 en informatie omtrent uitval tijdens de opvolgperiode: werkloosheidsduur, leeftijd, scholing, geslacht, origine, start maand van het onderzoek, regio, al of niet 'werkloos' geweest tussen 2002 en 2006 en uitval. De eerste 7 kenmerken zijn bepaald op het einde van de startmaand.

Tabel 1. Kenmerken volgens starttoestand

	starttoestand in 2007			
	'niet werkloos'		'werkloos'	
	aantal	aandeel	aantal	aandeel
werkloosheidsduur				
< 3 m	13.592	10%	197.741	90%
3m - 5m	22.141	16%	6.442	3%
6m - 11m	38.731	27%	6.225	3%
1j en +	68.288	48%	8.714	4%
leeftijd				
< 25j	35.355	25%	88.525	40%
25j - 29j	24.041	17%	35.000	16%
30j - 44j	50.448	35%	63.393	29%
45j en +	32.908	23%	32.204	15%
<i>waaronder</i>				
<i>45j - 49j</i>	<i>14.398</i>	<i>44%</i>	<i>15.550</i>	<i>48%</i>
<i>50j-54j</i>	<i>10.178</i>	<i>31%</i>	<i>10.900</i>	<i>34%</i>
<i>55j en +</i>	<i>8.332</i>	<i>25%</i>	<i>5.754</i>	<i>18%</i>
scholing				
laaggeschoold	66.351	46%	85.030	39%
ASO	11.595	8%	15.862	7%
BSO/KSO	24.293	17%	40.069	18%
TSO	15.121	11%	26.650	12%
hooggeschoold	25.392	18%	51.511	24%
geslacht				
man	67.821	48%	107.478	49%
vrouw	74.931	52%	111.644	51%
origine				
autochtoon	113.500	80%	179.987	82%
allochtoon	29.252	20%	39.135	18%
startmaand				
januari	29.253	20%	30.669	14%
februari	21.862	15%	19.137	9%
maart	18.296	13%	16.686	8%
april	13.547	9%	13.952	6%

Tabel 1. Kenmerken volgens starttoestand - vervolg

	starttoestand in 2007			
	'niet werkloos'		'werkloos'	
	aantal	aandeel	aantal	aandeel
mei	11.972	8%	12.997	6%
juni	11.855	8%	16.241	7%
juli	6.960	5%	35.053	16%
augustus	5.750	4%	18.988	9%
september	7.850	6%	19.355	9%
oktober	6.769	5%	15.011	7%
november	4.889	3%	10.732	5%
december	3.749	3%	10.301	5%
regio woonplaats				
Antwerpen - Boom	28.552	20%	40.177	18%
Mechelen	7.006	5%	10.909	5%
Turnhout	9.554	7%	15.191	7%
Leuven	9.203	6%	14.989	7%
Vilvoorde	10.256	7%	17.580	8%
Brugge	5.578	4%	8.919	4%
Kortrijk - Roeselare	8.891	6%	15.390	7%
Oostende - Westhoek	8.600	6%	12.683	6%
Aalst - Oudenaarde	8.016	6%	13.591	6%
Gent	15.313	11%	22.216	10%
Sint-Niklaas - Dendermonde	8.772	6%	14.352	7%
Hasselt	17.762	12%	25.686	12%
Tongeren	5.249	4%	7.439	3%
WL tussen '02-'06				
ja	142.578	100%	122.812	56%
neen	174	0%	96.310	44%
uitval tijdens opvolgperiode				
ja	138.614	97%	213.175	97%
neen	4.138	3%	5.947	3%
totaal	142.752		219.122	

Werkloosheidsduur

Van de personen die starten in de toestand 'niet werkloos' is iets meer dan de helft minder dan 1 jaar werkloos, 48% is minstens 1 jaar werkloos. We beschikken dus over een goede mix van personen die na een korte(re) of lange(re) werkloosheidsperiode overgaan naar 'niet werkloos', dit biedt interessante mogelijkheden voor verdere analyses.

Bij de groep die start in de toestand 'werkloos' is de situatie compleet verschillend. 90% is minder dan 3 maand werkloos (85% is zelfs minder dan 1 maand werkloos), de resterende 10% is nagenoeg uniform verdeeld over de resterende klassen. Dit betekent dat de meeste personen die starten in 'werkloos' ofwel minstens 3 maand niet beschikbaar zijn geweest voor de arbeidsmarkt (wegens werk, ziekte, zorgverlof, ...) ofwel dat ze nieuw intreden (schoolver-

laters). Er is ook een minderheid (33.000 personen) die een korte ‘niet werkloos’ periode achter de rug heeft waarin hun werkloosheidsduur³ is blijven verder lopen.

Leeftijd

De samenstelling van beide startgroepen verschilt duidelijk volgens leeftijd. In de groep ‘niet werkloos’ zitten opvallend meer 30-plussers, 58% vs. 44% in de groep ‘werkloos’. In deze laatste groep zitten dan weer veel meer jongeren (min 25-jarigen), 40% vs. 25%. De 25 tot 29-jarigen zijn min of meer gelijk verdeeld over beide groepen.

Scholing

Bij diegene die starten in de toestand ‘niet werkloos’ is 46% laaggeschoold, het aandeel BSO/KSO’ers en hooggeschoolden is nagenoeg gelijk met 17% tot 18%, terwijl TSO’ers en ASO’ers de rij sluiten met respectievelijk 11% en 8%.

In de andere groep vindt men ongeveer dezelfde verdeling behalve voor de twee extremen. Er zijn duidelijk minder laaggeschoolden (39%) en meer hooggeschoolden (24%). Dit zou o.a. kunnen te wijten zijn aan schoolverlaters: de huidige generatie is hoger geschoold dan vroegere generaties.

Geslacht

De verdeling naar geslacht is nagenoeg gelijk voor beide startgroepen: 48% mannen en 52% vrouwen bij de startgroep ‘niet werkloos’ versus 49% mannen en 51% vrouwen bij de andere groep.

Origine

De verdeling naar origine verschilt ook slechts lichtjes tussen beide groepen. Bij de starttoestand ‘niet werkloos’ zijn er iets meer allochtonen (20%) dan bij de andere groep met 18% allochtonen.

Startmaand

De verdeling volgens startmaand vertoont duidelijke patronen die verklaard worden door de selectie van beide groepen en de schoolverlaters.

Dat veel personen in januari terechtkomen in de beide startgroepen ligt voor de hand. Iedereen die tussen december ‘06 en januari ‘07 een transitie maakt uit of naar de werkloosheid heeft januari als startmaand. Diegenen die tussen januari ‘07 en februari ‘07 een transitie maken krijgen februari als startmaand indien ze nog niet in januari zijn opgenomen in het onderzoek. Vandaar ook dat het aandeel personen gestart in een bepaalde maand daalt naarmate 2007 vordert.

In de startgroep ‘werkloos’ merken we echter nog een tweede, belangrijk fenomeen, hier starten de meeste personen niet in januari (14%) maar in juli (16%) en na beide pieken dalen de aandelen van de starters naarmate het jaar verder vordert. De eerste piek wordt veroorzaakt door het selectiemechanisme, de tweede heeft ongetwijfeld te maken met de schoolverlaters. Tenslotte is er nog een derde, minder sterk patroon in de startgroep ‘niet werkloos’. In juli en augustus komen relatief weinig mensen in deze groep terecht, terwijl september een kleine stijging van het aandeel laat zien. Dit heeft wellicht te maken met aanwervingsprocedures die tijdens de vakantiemaanden op een laag pitje branden. Als we in een volgend transitieschema deze toestand opsplitsen in ‘werk’ en ‘niet werk’ kunnen we die veronderstelling toetsen.

³ De werkloosheidsduur wordt pas uitgewist indien men minstens 3 maand niet beschikbaar is geweest voor de arbeidsmarkt (ongeacht de reden bvb. werk, ziekte, ...)

Regio woonplaats

De verdeling naar regio van woonplaats is nagenoeg identiek voor beide groepen.

Al of niet werkloos geweest tussen 2002 en 2006

Zoals logischerwijze verwacht kon worden is de overgrote meerderheid (99,9% om precies te zijn) van de personen met start toestand 'niet werkloos' ooit eens in de toestand 'werkloos' verzeild geraakt in de 5 vorige jaren. Bij de startgroep 'werkloos' is 44% echter nooit werkloos geweest tussen '02 en '06.

Uitval wegens verhuis of overlijden

Het is een bekend fenomeen in longitudinaal onderzoek dat sommige personen in de loop van de studie uitvallen omdat ze niet langer willen deelnemen (bvb. panelstudies) of niet meer kunnen opgevolgd worden (bvb. omwille van een verhuis of overlijden). In dit onderzoek is er uitval wegens verhuis buiten Vlaanderen (deze personen moeten niet langer ingeschreven zijn bij VDAB als ze (terug) werkzoekend worden) en sterfte. De uitval is eerder beperkt (3%) en mooi evenredig verdeeld over beide startgroepen.

Naast de kenmerken in tabel 1 worden nog een reeks andere variabelen meegenomen in de econometrische analyses. Zij houden vooral verband met de opeenvolging van transities, toestanden en hun duurtijden. Kortom ze vormen de kern van de transitie analyses.

Voor elke onderzochte persoon wordt de opvolgtermijn (maximaal 37 maand) door de transities of overgangen verdeeld in een aantal periodes waarin hij/zij afwisselend in één van beide toestanden, 'niet werkloos' of 'werkloos', vertoeft. De bulk van de gevallen hebben slechts een beperkt aantal transities en periodes. Zo hebben 68% van de personen hoogstens 3 transities en dus 4 periodes, de resterende 32% kunnen echter tot 27 transities en 28 periodes tellen.

Door die transities wijzigt natuurlijk ook het aantal personen dat zich op het einde van de maand in elk van de toestanden bevindt. Bij de start van het onderzoek zit 39% in de toestand 'niet werkloos' en 61% in 'werkloos'. Drie jaar later is de verdeling compleet omgekeerd: 79% in de 'niet werkloos' en 21% in 'werkloos'. Deze omslag situeert zich vooral tijdens het eerste jaar van de opvolgtermijn. Nadien komt het systeem in een dynamisch evenwicht terecht waarbij elke maand ongeveer evenveel personen (aanvankelijk zo'n 16.000 en uiteindelijk zo'n 10.000) de transitie maken uit de werkloosheid als naar de werkloosheid. De 361.874 onderzochte personen zijn uiteindelijk samen goed voor 748.209 'niet werkloos' periodes en 684.963 'werkloos' periodes.

Naast het aantal periodes zal ook met de (gecumuleerde) tijd (in maanden), die een persoon reeds heeft doorgebracht in beide toestanden, rekening worden gehouden bij het schatten van de transitiekansen.

Tenslotte zal ook, weliswaar in beperkte mate, rekening worden gehouden met de dienstverlening die de personen hebben ontvangen tijdens deze periodes, namelijk verwijzingen i.h.k.v. vacatures en trajectbegeleiding. Niet zozeer om deze activiteiten zelf te evalueren want dat verdient een onderzoek op zich. Maar eerder als controlevariabelen zodat men het verband tussen transitiekansen en andere factoren zo zuiver mogelijk in kaart kan brengen. Concreet zal bij de analyse van de transities naar de werkloosheid nagegaan worden of de persoon in de 12 maand voor de 'niet werkloos' periode een verwijzing of traject heeft gehad. Bij de analyse van de transities uit de werkloosheid zal nagegaan worden of en zo ja, wanneer de persoon een verwijzing of traject heeft gehad tijdens de 'werkloos' periode.

Lezers die geïnteresseerd zijn in een meer gedetailleerde beschrijving van de transitiedata worden verwezen naar bijlage 1.

Om correcte conclusies te trekken omtrent de transitiekansen van de ene naar de andere toestand en weer terug moet men idealiter alle elementen (de kenmerken in tabel 1, het aantal periodes, de duurtijd van de opeenvolgende periodes en de dienstverlening) gelijktijdig betrekken bij de analyses. Omwille van efficiëntie en effectiviteit kan dit enkel door regressiemodellen te schatten. Het alternatief: tabellen en grafieken maken van periodes, duurtijden en dienstverlening per (combinatie van) kenmerk(en) uit tabel 1 is omslachtig, statistisch inefficiënt en leidt tot verspilling van de beschikbare informatie.

4. Resultaten van de econometrische analyses

Om de transitiekansen van schema 1 te bestuderen heb je 2 regressievergelijkingen nodig, één voor elk van beide kansen. De transitie naar de werkloosheid wordt geanalyseerd d.m.v. de 748.209 ‘niet werkloos’ periodes. Gezien onze gegevens slechts toelaten om transities te bepalen op het einde van de maand en één persoon meerdere ‘niet werkloos’ periodes kan hebben gebruiken we een logistisch duurmodel voor herhaalde metingen met discrete tijd (Allison 2010). Daartoe wordt per maand dat een persoon voorkomt in een ‘niet werkloos’ periode een observatie gecreëerd. Dat levert uiteindelijk een bestand op met 9.677.908 zogenaamde ‘persoonsmaanden’.

De 684.963 ‘werkloos’ periodes worden gebruikt om de transitie uit de werkloosheid te analyseren. Na de transformatie bekomt men in dit geval een bestand met 3.510.090 ‘persoonsmaanden’. 361.874 personen die gedurende 37 maand opgevolgd worden, leveren in theorie 13.389.338 ‘persoonsmaanden’ op. Omwille van de uitval tijdens de opvolgperiode beschikken we over 13.187.998 ‘persoonsmaanden’ of 201.340 minder dan het maximale aantal.

De bespreking wordt beperkt tot de variabelen die de sterkste samenhang vertonen met de transitiekansen en die interessant zijn in kader van het arbeidsmarktbeleid. Het volledige resultaat van de regressies vindt men in bijlage 2.

De 3 grootheden in tabel 2 zijn een soort gemiddelde informatie m.b.t. transities voor de eerste 6 maanden sinds de vorige transitie. En dat over alle onderzochte periodes en personen heen en controlerend voor de andere variabelen opgenomen in de beide regressiemodellen, waardoor hun invloed geneutraliseerd wordt. De gegevens in deze tabel kan men beschouwen als een basis of benchmark en gebruiken om het verband tussen de verschillende kenmerken en de transitiekansen te interpreteren en illustreren.

De regressie coëfficiënten zijn het directe resultaat van de regressie analyse maar zijn moeilijk interpreteerbaar. De exponent van de regressie coëfficiënt levert de odds van de transitie op. Een odds is niks anders dan de verhouding tussen 2 kansen, in ons geval de kans dat de transitie gebeurt op de kans dat de transitie niet gebeurt. Dat is minder exotisch dan het lijkt. Zo is de uitdrukking ‘1 kans tegen 4’ een odds. Voor elke keer dat een gebeurtenis plaats vindt zal ze 4 keer niet plaats vinden. Uit deze laatste kan men vervolgens de transitiekans berekenen: de voorwaardelijke kans om een nieuwe transitie te maken gegeven dat men er sinds de vorige transitie nog geen nieuwe heeft gemaakt.

Tabel 2. Transitie volgens verstreken tijd sinds de vorige transitie

verstreken tijd sinds vorige transitie	transitie naar de werkloosheid			transitie uit de werkloosheid		
	reg. coëff.	odds	trans. kans	reg. coëff.	odds	trans. kans
1 maand	-2,3160	0,10	9,0%	-1,4373	0,24	19,2%
2 maand	-2,8289	0,06	5,6%	-1,6501	0,19	16,1%
3 maand	-3,0502	0,05	4,5%	-1,8570	0,16	13,5%
4 maand	-3,2493	0,04	3,7%	-1,9160	0,15	12,8%
5 maand	-3,4051	0,03	3,2%	-2,1427	0,12	10,5%
6 maand	-3,4259	0,03	3,1%	-2,1952	0,11	10,0%

De belangrijkste vaststelling is dat de odds of de kans op een transitie naar de werkloosheid steeds kleiner is, 2 tot 4 keer zo klein gedurende de eerste 6 maand, dan de odds of de kans op de tegenovergestelde transitie uit de werkloosheid. Dat de beide grootheden dalen naarmate er meer tijd verstrijkt is moeilijker te interpreteren. Dat kan wijzen op negatieve duurzaamheid waarbij een persoon als het ware vast(er) komt te zitten in zijn/haar huidige toestand naarmate de tijd verstrijkt. Maar kan ook veroorzaakt worden door niet geobserveerde verschillen tussen de onderzochte personen.

Er zijn verschillende argumenten om de hypothese van duurzaamheid te onderbouwen. Werkzoekenden kunnen de moed verliezen en na verloop van tijd minder intensief solliciteren. Daarnaast kunnen hun vaardigheden gedeeltelijk verdwijnen of verouderen, ook hun werkattitudes (gezag aanvaarden, op tijd aanwezig zijn,...) kunnen aangetast raken. Tenslotte kunnen werkgevers wantrouwig staan tegenover langdurig werklozen als groep. Ze worden beschouwd als minder productief of gemotiveerd en de werkgevers zijn daardoor minder geneigd om een langdurig werkloze aan te werven, een voorbeeld van statistische discriminatie (Bollens en Heylen).

Ook bij werkenden zijn er redenen waarom negatieve duurzaamheid zou kunnen bestaan. Bvb. het feit dat de opzegvergoedingen bij ontslag gekoppeld zijn aan de anciënniteit van de werknemer kan de kans op ontslag laten dalen in functie van de anciënniteit. Ook zaken zoals opgebouwde ervaring en verworven competenties zorgen ervoor dat een werknemer met enige anciënniteit waardevoller wordt voor de werkgever waardoor die minder geneigd is om zo'n medewerker te ontslaan en eerder moeite zal doen om hem/haar te behouden. Ook voor de werknemers zelf kan hun anciënniteit een rem zijn op het vrijwillig veranderen van job. Zo is bvb. het loon vaak gekoppeld aan de anciënniteit. Naarmate de anciënniteit stijgt, neemt ook het loon toe en is men minder geneigd om ontslag te nemen en, eventueel via een ommetje langs de (frictie)werkloosheid, te starten in een nieuwe job.

De dalende transitiekansen kunnen ook (gedeeltelijk) veroorzaakt worden door niet waargenomen verschillen tussen de onderzochte personen. Hierdoor lijken de odds en de transitiekans schijnbaar te dalen naarmate de tijd verstrijkt terwijl ze in werkelijkheid constant blijven of (veel) minder uitgesproken dalen (Allison). De pogingen om in de regressievergelijkingen rekening te houden met ongeobserveerde heterogeniteit zijn mislukt⁴. Uit recent onderzoek (Heylen 4-2011) blijkt echter dat in de periode van '95 tot '07 weinig sprake is van negatieve duurzaamheid in de Vlaamse werkloosheidscijfers. Na controle voor niet waargenomen verschillen vindt de onderzoekster dat, voor het merendeel van de onderzochte groepen, de uitstroomkansen uit de werkloosheid niet (sterk) dalen in de tijd. Zeker voor de transitie uit de werkloosheid zijn er dus sterke aanwijzingen dat de dalende kans in functie

⁴ Logit modellen waarin expliciet rekening wordt gehouden met ongeobserveerde verschillen zijn rekentechnisch complex en moeilijk te schatten. Verschillende opties zijn getest maar er werden geen geldige kwadratuurpunten gevonden of de optimalisatie algoritmes convergeerden niet (snel genoeg om praktisch bruikbaar te zijn).

van de verstreken tijd vooral te wijten is aan ongeobserveerde verschillen tussen de personen i.p.v. aan negatieve duurzaamheidsafhankelijkheid. Over de transitie naar de werkloosheid kunnen we geen uitspraken doen.

Tenslotte mag men uit tabel 2 natuurlijk niet afleiden dat de werkloosheid steeds kleiner zal worden en uiteindelijk zal verdwijnen. Uit bijlage 1 (figuren 2 en 3) blijkt dat de situatie van de onderzochte groep op middellange termijn evolueert naar een dynamisch evenwicht. Er is ook een subgroep die blijft wisselen tussen beide toestanden (cf. tabel 6.). Bovendien wordt de (lange termijn) evolutie van de werkloosheid door andere factoren bepaald zoals bvb. economische schokken, de evolutie van de beroepsbevolking (bvb. vergrijzing of ontgroening) of structurele veranderingen in de economie (bvb. teloorgang of opkomst van industrietakken).

Tabel 3. Transities volgens jaar van de periode

jaar periode	transitie naar de werkloosheid			transitie uit de werkloosheid		
	reg. coëff.	wijz. odds	trans. kans	reg. coëff.	wijz. odds	trans. kans
2007	0,1460	16%	10,2%	0,2973	35%	24,2%
2008	0,1106	12%	9,9%	0,0765	8%	20,4%
2009	0,0411	4%	9,3%	-0,1089	-10%	17,6%
2010	-0,2977	-26%	6,8%	-0,2649	-23%	15,4%

Tabel 3 bevat het verband tussen de beide transitie en het jaar waarin men in een toestand terecht komt, controlerend voor de andere variabelen. Per transitie vinden we 3 grootheden: de regressie coëfficiënten van het logit model, de procentuele wijziging in de odds van de transitie t.o.v. de benchmark en de transitiekans de 1^e maand na de vorige transitie. Dit geeft ons 3 verschillende manieren om het verband tussen het jaar en de transitie te illustreren. Regressie coëfficiënten en odds zijn de wetenschappelijke standaard om de sterkte van effecten te vergelijken maar ze zijn niet voor iedere lezer even begrijpelijk. De kans op een transitie is intuïtief duidelijk maar is minder geschikt om de sterkte van verbanden te vergelijken, vooral bij hoge of lage kansen⁵.

Een regressie coëfficiënt met een positief teken geeft aan dat de kans op een transitie stijgt t.o.v. de benchmark terwijl een negatieve coëfficiënt de kans laat dalen. Als men de exponent neemt van de regressie coëfficiënt, hiervan 1 aftrekt en het resultaat vermenigvuldigt met 100 bekomt men de procentuele wijziging in de odds vergeleken met de benchmark. Ook hier gaat een positieve verandering van de odds samen met een verhoogde kans op een transitie en vice versa. De transitiekans zelf tenslotte behoeft geen verdere uitleg.

Tot zover het methodologisch intermezzo, nu is het tijd voor de inhoudelijke interpretatie van de tabel. Er is een duidelijk en sterk verband tussen de transitie van de ene naar de andere toestand en het jaar waarin men in een toestand terecht komt. En dit verband is nog een stuk sterker voor de transitie uit de werkloosheid dan voor die naar de werkloosheid. Voor beide transitie evolueert het verband in dezelfde richting evenwel met een andere timing. In 2007 is de kans op een transitie hoger tot veel hoger dan de benchmark, de volgende jaren daalt deze kans en vanaf 2009 (2010 voor de transitie naar de werkloosheid) is ze duidelijk lager dan de benchmark. De consequenties zijn natuurlijk wel fundamenteel verschillend voor beide transi-

⁵ Dit komt doordat de transformatie naar kansen zorgt voor een vertekening wanneer de kans in de buurt van haar grenzen 0 en 1 komt. Zoals iedereen weet is een kans begrensd, ze kan nooit kleiner respectievelijk groter worden dan 0 en 1. Dit heeft tot gevolg dat eenzelfde regressie coëfficiënt zal leiden tot kleinere veranderingen in de kans naarmate die kans dichterbij de grenzen 0 en 1 komt. De kans wordt als het ware samengedrukt tegen haar grenzen.

ties. Inderdaad, een dalende kans op de transitie uit de werkloosheid betekent dat mensen langer in de werkloosheid blijven, wat niet goed is. Terwijl een afnemende kans op een transitie naar de werkloosheid inhoudt dat mensen langer wegblijven uit de werkloosheid, wat positief is zeker indien ze aan het werk zijn. Momenteel kunnen we over dit laatste geen harde uitspraken doen maar in een volgende paper zal het onderzoekschema uitgebreid worden door de toestand ‘niet werkloos’ te splitsen in twee toestanden ‘werk’ en ‘geen werk’. Uit vorige onderzoek (VDAB paper 4) weten we wel dat, behalve bij de 55-plussers, de meerderheid (58% tot 77%) van de personen die uitstromen uit de werkloosheid ook aan het werk gaan.

Het kenmerk jaar kan men zien als een proxy voor alles wat er in de loop van die 4 jaar gewijzigd is en dat een impact kan hebben op de beide transities, zaken zoals de conjunctuur, arbeidsmarktomstandigheden en veranderd beleid. De conjunctuuromslag ingeluid door de barstende zeepbel op de vastgoedmarkt, de daardoor veroorzaakte crisis van het financiële systeem -mede in de hand gewerkt door de wildgroei van toxische financiële derivaten- en finaal de hieruit voortvloeiende problematiek van de openbare schulden behoren zonder twijfel tot de belangrijk(st)e elementen (Stiglitz en Sorkin). We zullen de resultaten dan ook in eerste instantie vanuit conjuncturele invalshoek interpreteren en verklaren.

Dat de toestand ‘niet werkloos’ in 2007 een (veel) grotere transitiekans heeft dan in de volgende jaren spoort met de conjunctuurencyclus. De zomer van 2007 was de laatste fase van de goed florerende arbeidsmarkt met een sterke daling van de werkloosheid (tot min 21% op jaarbasis). Als men toen in de toestand ‘niet werkloos’ terecht kwam, werd men even later geconfronteerd met de beginnende economische crisis die vanaf november 2008 resulteerde in stijgende werkloosheidscijfers⁶. Het jobverlies inherent aan een crisis, gecombineerd met het LIFO-principe verklaren de hogere transitiekans naar de werkloosheid. In 2010 is de situatie volledig tegenovergesteld. Sinds het voorjaar trekt de arbeidsmarkt opnieuw aan en de personen die daar het eerst van kunnen profiteren door in de toestand ‘niet werkloos’ terecht te komen doen een gouden zaak. Het normale verloop is namelijk zo dat de situatie op de arbeidsmarkt verder verbetert met als logisch gevolg dat de toestand ‘niet werkloos’ een stuk duurzamer is in 2010 dan in 2007.

Ook de transitiekans uit de werkloosheid kan langs die lijnen verklaard worden. De eerste twee jaren en dan vooral in 2007 is ze veel hoger dan de benchmark. Ook dit is logisch. In 2007 zijn er veel vacatures en de werkloosheid is sinds oktober 2005 gedaald tot een laag peil. Vanaf 2008 daalt het aantal vacatures en in het late najaar begint de werkloosheid opnieuw te stijgen. In 2009 en vooral in 2010 is de transitiekans een heel stuk lager dan de benchmark. Het moment dat de conjunctuur terug aantrekt en de werkloosheid zelfs opnieuw begint te dalen is blijkbaar het slechtste moment om werkloos te worden. Het aantal vacatures neemt weliswaar opnieuw toe maar de werkloosheid is nog hoog en de competitie tussen de werklozen groot. Bovendien zal het wervingsbeleid van de bedrijven, met de voorbije crisis in het achterhoofd, nog eerder voorzichtig zijn.

Kort samengevat. Op het moment dat de situatie op de arbeidsmarkt verbetert zitten diegenen die in de toestand ‘niet werkloos’ terecht (kunnen) komen gebeiteld. De kans dat ze terug keren naar de toestand ‘werkloos’ is een pak kleiner dan de vorige jaren. Voor diegenen die juist dan in de toestand ‘werkloos’ terecht komen, is het verhaal minder rooskleurig. Hun kans op een transitie uit de werkloosheid is het kleinst van de 4 onderzochte jaren. Of anders gezegd, ze hebben meer kans om voorlopig werkloos te blijven.

⁶ De arbeidsmarkt reageert steeds met 3 tot 9 maand vertraging op conjuncturele veranderingen.

Tabel 4. Transitie volgens de werkloosheidsduur

werkloosheidsduur	transitie naar de werkloosheid			transitie uit de werkloosheid		
	reg. coëff.	wijz. odds	trans. kans	reg. coëff.	wijz. odds	trans. kans
< 3m	-0,1379	-13%	7,9%	-0,1676	-15%	16,7%
3m - 5m	-0,0294	-3%	8,7%	0,0892	9%	20,6%
6m - 11m	0,0498	5%	9,4%	0,0691	7%	20,3%
1j en +	0,1175	12%	10,0%	0,0093	1%	19,3%

Uit tabel 4 blijkt een statistische samenhang tussen de (officiële) werkloosheidsduur op het moment dat men in een toestand terecht komt en de beide transitie, controlerend voor de andere variabelen. Dit verband is duidelijk sterker voor de transitie naar de werkloosheid dan voor de tegenovergestelde.

Met een werkloosheidsduur tot 5 maand is de kans op een transitie naar de werkloosheid kleiner dan de benchmark. Deze personen hebben dus iets meer kans om duurzaam in de toestand ‘niet werkloos’ te blijven. Van zodra men 6 maand of langer werkloos is wanneer men in ‘niet werkloos’ terecht komt, is de transitiekans hoger dan de benchmark en de kans op een duurzaam verblijf in deze toestand bijgevolg lager dan gemiddeld. Werkloosheidsduur kan men beschouwen als een proxy van de afstand tot de arbeidsmarkt. Van personen die na een korte werkloosheid in de toestand ‘niet werkloos’ terecht komen mag men aannemen dat ze dichterbij de arbeidsmarkt staan dan personen die na een lange(re) werkloosheid de transitie maken naar ‘niet werkloos’. Dat deze 2^e groep dan meer kans maakt op een volgende transitie naar de werkloosheid is niet verwonderlijk.

Ingeval van de transitie uit de werkloosheid is het verband met de werkloosheidsduur moeilijker te duiden. Om te beginnen. Hoe kunnen mensen reeds een officiële werkloosheidsduur groter dan 0 maand hebben op het moment dat ze in de toestand ‘werkloos’ komen en dus werkloos worden? Dit is enkel mogelijk indien ze voordien reeds werkloos zijn geweest en dan minder dan 3 maand in de toestand ‘niet werkloos’ hebben vertoefd alvorens opnieuw werkloos te worden⁷. Ze hebben dus allemaal één of meerdere, korte ‘niet werkloos’ periodes gehad waarbij hun werkloosheidsduur is blijven doorlopen. Indien de werkloosheidsduur tussen de 3 en de 11 maanden ligt dan is hun transitiekans iets hoger dan de benchmark, als de 1 jaar overschreden wordt dan valt de transitiekans nagenoeg samen met de benchmark. Indien de werkloosheidsduur kleiner is dan 3 maand dan is de transitiekans duidelijk lager dan de benchmark.

Laten we beginnen met deze laatste groep. In het merendeel van de gevallen is de werkloosheidsduur 0 maand (91%). Zij zijn voordien ofwel nog nooit werkloos geweest ofwel hebben ze langer dan 3 maand in de toestand ‘niet werkloos’ doorgebracht alvorens opnieuw in de toestand ‘werkloos’ terecht te komen. Dat deze groep minder kans heeft op een transitie uit de werkloosheid kan verschillende oorzaken hebben. Zo moeten nieuwe ‘instromers’ (schoolverlaters, herintreders) hun weg (opnieuw) leren zoeken op de arbeidsmarkt, terwijl personen die pas hun job kwijt zijn dit ontslag mogelijks mentaal of emotioneel nog niet helemaal hebben verwerkt.

Personen met een werkloosheidsduur tussen 3 en 11 maand op het moment dat ze in de toestand ‘werkloos’ terecht komen, hebben blijkbaar de grootste kans om een transitie te maken uit de werkloosheid. Deze groep heeft een combinatie van één of meerdere (maar ook niet teveel), relatief korte ‘werkloos’ en ‘niet werkloos’ periodes achter de rug. Men zou

⁷ De officiële werkloosheidsduur wordt pas uitgewist indien men minstens 3 maand onafgebroken niet beschikbaar is geweest voor de arbeidsmarkt (ongeacht de reden bvb. werk, ziekte, ...).

kunnen veronderstellen dat ze hierdoor opnieuw voeling beginnen krijgen met de arbeidsmarkt en daaruit moed putten om intenser te zoeken en met meer motivatie te solliciteren in de overtuiging dat ze effectief terug kans maken op vast werk.

Indien de werkloosheidsduur echter 1 jaar of meer bedraagt op het ogenblik dat men in de toestand ‘werkloos’ terecht komt dan daalt de transitiekans opnieuw t.o.v. de vorige groep. Mogelijks verliezen ze geleidelijk de hoop om duurzaam te verdwijnen uit de werkloosheid en zien ze hun situatie terug negatiever in. Het zou ook kunnen dat in deze groep meer mensen zitten die, omwille van verschillende redenen, al of niet gedwongen kiezen voor een afwisseling van werken en niet werken.

De conclusie is dus dat personen die minstens 6 maand werkloos waren op het moment dat ze verdwenen zijn uit de werkloosheid, meer kans maken om opnieuw werkloos te worden. Terwijl personen die, op het ogenblik dat ze werkloos worden, reeds een officiële werkloosheidsduur tussen de 3 en 11 maand hebben meer kans maken om te verdwijnen uit de werkloosheid.

Tabel 5. Transitie volgens de combinaties van leeftijd met scholing

leeftijd met scholing	transitie naar de werkloosheid			transitie uit de werkloosheid		
	reg. coëff.	wijz. odds	trans. kans	reg. coëff.	wijz. odds	trans. kans
< 25 j						
laag	0,4285	54%	13,2%	0,0930	10%	20,7%
aso	-0,0253	-3%	8,8%	0,2291	26%	23,0%
bso/kso	0,1483	16%	10,3%	0,3239	38%	24,7%
tso	-0,0519	-5%	8,6%	0,3790	46%	25,8%
hoog	-0,2246	-20%	7,3%	0,6445	91%	31,2%
25j - 29j						
laag	0,2439	28%	11,2%	-0,0198	-2%	18,9%
aso	0,0293	3%	9,2%	0,0168	2%	19,5%
bso/kso	0,0999	11%	9,8%	0,0757	8%	20,4%
tso	-0,0041	0%	8,9%	0,1118	12%	21,0%
hoog	-0,1330	-12%	8,0%	0,3206	38%	24,7%
30j - 44j						
laag	0,1216	13%	10,0%	-0,1064	-10%	17,6%
aso	0,0261	3%	9,2%	-0,1021	-10%	17,7%
bso/kso	0,0348	4%	9,3%	-0,0357	-4%	18,6%
tso	-0,0370	-4%	8,7%	-0,0601	-6%	18,3%
hoog	-0,0605	-6%	8,5%	-0,0077	-1%	19,1%
45j en +						
laag	-0,1024	-10%	8,2%	-0,4335	-35%	13,3%
aso	-0,1289	-12%	8,0%	-0,3894	-32%	13,9%
bso/kso	-0,0978	-9%	8,2%	-0,3295	-28%	14,6%
tso	-0,1670	-15%	7,7%	-0,3971	-33%	13,8%
hoog	-0,0999	-10%	8,2%	-0,3130	-27%	14,8%

Tabel 5 laat de statistische samenhang zien tussen de combinaties van leeftijd met scholing en de beide transitie, controlerend voor de andere variabelen. Bij de jongeren (< 25 jaar) vindt men, zowel bij de transitie naar als uit de werkloosheid, heel grote verschillen volgens scholing. Bij de 25 tot 29- jarigen zijn de verschillen een stuk kleiner maar toch nog aanzienlijk.

Bij de transitie naar de werkloosheid vindt men bij de min dertigers een negatief verband tussen scholing en transitie: laaggeschoolden hebben de hoogste kans, hooggeschoolden de laagste en daartussen bevinden zich de bso/kso'ers, de aso'ers en de tso'ers. Kortom, hoe hoger het scholingsniveau, hoe kleiner de transitiekans en dus hoe duurzamer het verblijf in de toestand 'niet werkloos'. Bij de transitie uit de werkloosheid vindt men in beide groepen dan weer een positief verband tussen scholing en transitie: laaggeschoolden hebben de laagste kans, hooggeschoolden de hoogste en daartussen bevinden zich de aso'ers, bso/kso'ers en tso'ers. Kortom, hoe hoger de scholing, hoe groter de kans om de werkloosheid te verlaten.

Hierbij valt ook op dat de transitiekansen uit de werkloosheid bijna allemaal (laaggeschoolde 25 tot 29-jarigen zijn de uitzondering) boven de benchmark liggen, dit betekent hoger dan gemiddeld. Jongeren hebben dus niet zozeer problemen om aan de slag te gaan, laaggeschoolde jongeren bvb. hebben iets meer kans om de transitie uit de werkloosheid te maken dan hooggeschoolde 30-plussers. Hun probleem is aan de slag te blijven, bso/kso'ers en vooral laaggeschoolden slagen daar veel moeilijker in. Hun transitiekans naar de werkloosheid ligt een pak boven de benchmark, wat natuurlijk betekent dat hun verblijf in de toestand 'niet werkloos' minder duurzaam is.

Hooggeschoolden scoren dus twee keer goed: ze verlaten het snelst de toestand 'werkloos', terwijl ze het langst in de toestand 'niet werkloos' blijven. De laaggeschoolden scoren twee keer slecht: ze gaan het traagst de toestand 'werkloos' verlaten, terwijl ze het kortst in de toestand 'niet werkloos' blijven. Deze vaststellingen wijzen nogmaals op het grote belang van het behaalde studieniveau gedurende de eerste jaren dat men de arbeidsmarkt betreedt en daar een (vaste) stek probeert te verwerven. Het diploma niet alleen als toegangsbewijs tot de arbeidsmarkt maar ook en vooral als toelating om daar (permanent) te blijven!

Vanaf 30 jaar is er, zowel bij de transitie naar de werkloosheid als vice versa, veel minder verschil volgens scholing. En die verschillen blijven verder afnemen naarmate de leeftijd stijgt. Opmerkelijk is ook dat de transitiekansen bijna allemaal onder hun respectievelijke benchmark liggen, dit wil zeggen minder transities dan gemiddeld. Enkel bij de transitie naar de werkloosheid scoren in de leeftijdsgroep tussen 30 en 44 de laaggeschoolden, bso/kso'ers en aso'ers licht boven de benchmark. Dit betekent dat de situatie van 30-plussers stabielere wordt zowel in goede als in slecht zin. Als ze in de toestand 'niet werkloos' zitten, maken ze minder kans om werkloos te worden dan jongeren. Maar als ze werkloos worden, maken ze ook minder kans om die toestand te verlaten dan jongeren.

Dat scholing minder en minder een rol gaat spelen naarmate men ouder wordt, hoeft niet te verwonderen. Het belang van het (min of meer) lang geleden behaalde diploma neemt af ten voordele van de, tijdens de loopbaan en in de vrije tijd, opgebouwde ervaring en verworven vaardigheden. En dit speelt zowel bij de transitie naar als uit de werkloosheid.

Het is evenzeer logisch dat ook de stabiliteit van de loopbaan toeneemt met de leeftijd. Hoe ouder men wordt, hoe groter de kans dat men een vaste job gevonden heeft, de anciënniteit neemt toe en de kans op ontslag of werkverlies om andere redenen daalt. En dit alles ongeacht het studieniveau. Maar naarmate men ouder wordt, wordt het ook moeilijker om de werkloosheid te verlaten. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Werkgevers kunnen ouderen, al of niet terecht, beschouwen als minder productief, te weinig flexibel of te duur. Terwijl werkloze ouderen omwille van gezondheidsproblemen hun vroegere job (bvb. bouw of verpleegkunde) niet meer kunnen uitoefenen of beschikken over vaardigheden die niet langer worden gevraagd op de arbeidsmarkt.

Tabel 6. Transitie volgens de historie van de gebeurtenissen

historiek periodes	transitie naar de werkloosheid			transitie uit de werkloosheid		
	reg. coëff.	wijz. odds	trans. kans	reg. coëff.	wijz. odds	trans. kans
WL0206						
ja	0,1401	15%	10,2%	0,0189	2%	19,5%
neen	-0,1401	-13%	7,9%	-0,0189	-2%	18,9%
periode	0,1606		-	0,1577		
periode²	-0,0054		-	-0,0054		
duur WL	-0,0030		-	-0,0639		
duur WL²	-0,0002		-	0,0011		
duur NWL	0,0140		-	0,0240		
duur NWL²	-0,0007		-	-0,0009		

Tabel 6 bevat de statistische verbanden tussen de transitiekansen naar en uit de werkloosheid en 5 indicatoren (in WL tussen '02 en '06, het aantal periodes en de cumulatieve duur van de vorige WL- en NWL- periodes) die de voorafgaande historie van de 'werkloos' en 'niet werkloos' periodes proberen vatten, controlerend voor de andere variabelen. Dit moet toelaten na te gaan of vroegere werkloosheidsperiodes een negatieve invloed uitoefenen op het verdere verloop van de carrière, de zogenaamde 'scarring' hypothese. Deze kan op verschillende aspecten van de loopbaan worden toegepast.

Clark, Georgellis en Sanfey concluderen o.a. dat het subjectieve welbevinden van werkenden lager is naarmate ze in hun verleden langer werkloos zijn geweest, bij hen heeft de werkloosheid als het ware een litteken nagelaten. Bovendien blijkt ook dat bij werklozen de daling van het welbevinden kleiner is naarmate ze in hun verleden meer geconfronteerd zijn geweest met werkloosheid, er kan dus ook een soort gewenning optreden. Knabe en Rätzl bouwen hierop verder en stellen dat er eerder sprake is van 'scaring' in plaats van 'scarring'. Zij vinden aanwijzingen dat het huidige welbevinden van personen met een lange(re) voorgeschiedenis in de werkloosheid niet lager is omwille van die vroegere werkloosheidsperiodes. Maar dat het lager welbevinden daarentegen veroorzaakt wordt door angst voor toekomstige werkloosheidsperiodes. Heylen (3-2011) onderzoekt dan weer de impact van werkloosheid in het begin van de loopbaan op de kans op en de duur van werkloosheidsperiodes in de latere carrière. Zij vindt o.a. dat vroege werkloosheid inderdaad samengaat met een verhoogde kans op werkloosheid en een langere werkloosheidsduur tijdens de latere loopbaan. Deze negatieve effecten van de vroege werkloosheid blijken wel kleiner te zijn indien de loopbaan gestart is tijdens momenten van economische laagconjunctuur.

Gezien de scope van ons onderzoek moeten we ons beperken tot de 'scarring' hypothese zoals onderzocht in Heylen.

Of men tussen '02 en '06 al of niet een 'werkloos' periode heeft gehad vertoont vooral een verband met de transitie naar de werkloosheid. Personen die voor de start van het onderzoek reeds werkzoekend zijn geweest, vertonen een grotere kans om opnieuw de transitie naar de werkloosheid te maken controlerend voor de andere variabelen. Dit is een eerste aanwijzing van 'scarring' zoals onderzocht in Heylen (3-2011).

Het verband met de transitie uit de werkloosheid is weliswaar veel minder sterk maar de richting van het verband intrigeert. Personen die niet werkloos zijn geweest voor '07 hebben ietsje minder kans om de transitie te maken uit de werkloosheid. De verschillen zijn weliswaar klein maar het is niet duidelijk wat hier zou kunnen spelen.

Nu volgen 3 atypische variabelen. Atypisch omdat ze, anders dan de overige variabelen in de analyses, geen categorische variabelen zijn maar wel discrete tellers. In de 3 gevallen is zowel de originele als de gekwadraterde variabele opgenomen in het model. Dit laat kwadratische verbanden toe tussen de tellers en de transitiekansen.

We beginnen met de variabele 'periode' dit is een discrete teller van het aantal periodes die een persoon heeft gehad tijdens de opvolgingstermijn. Voor elk persoon krijgt 'periode' de waarde 1 bij de start van de opvolging en telkens de persoon een transitie maakt naar een volgende toestand verhoogt de waarde van de teller met 1.

Voor beide transities, naar en uit de werkloosheid, vindt men een nagenoeg even sterk en positief verband tussen het aantal periodes en de kans op een nieuwe transitie (controlerend voor de andere variabelen). Uit de coëfficiënten kan men afleiden dat de kans op een transitie (relatief snel) toeneemt naarmate men meer periodes (en dus ook meer transities) heeft gehad voordien. Maar deze stijging is degressief en vanaf 15 periodes zijn er aanwijzingen dat de beide transitiekansen beginnen te dalen⁸. Gezien slechts 2.175 personen meer dan 14 periodes hebben gehad (cf. bijlage 1 tabel 1), is het wellicht veiliger te veronderstellen dat de transitiekansen stabiliseren rond 14 periodes en dus niet langer stijgen als het aantal periodes nog verder toeneemt.

De verklaring voor de stijgende transitiekansen moet wellicht worden gezocht in achterliggende, niet waargenomen kenmerken (socio- normatieve kenmerken, (werk)attitudes, motivatie, ...) die zorgen voor een verhoging van de transitiekansen bij bepaalde personen. Eerder dan in een puur zelfversterkend karakter van het aantal periodes of transities. Een voorbeeld van onechte causaliteit waarbij het werkelijke verband waargenomen wordt via een omweg. Dit zijn allemaal personen die om één of andere reden in een minder stabiele loopbaan terechtkomen, bij hen speelt het draaideur- effect volop.

De variabele 'duur WL' is de cumulatieve duur van de vorige 'werkloos' periodes (gemeten in maanden) en mag niet verward worden met de werkloosheidsduur bij de start van een periode (cf. tabel 6.). Voor elke persoon krijgt 'duur WL' de waarde 0 bij de start van de opvolging. En telkens een 'werkloos' periode voorbij is, wordt de duur van deze periode opgeteld bij de variabele 'duur WL'.

Voor beide transities, naar en uit de werkloosheid, vinden we een negatief verband tussen de cumulatieve duur van de vorige 'werkloos' periodes en de transitiekansen (controlerend voor de andere variabelen). Hoe groter 'duur WL' wordt, hoe lager de beide transitiekansen worden. Bij de transitie naar de werkloosheid is dit verband niet zo sterk en nagenoeg lineair. Pas bij hoge waarden van 'duur WL' krijgt men een relevante daling van de transitiekans. Zo moet 'duur WL' 18 maand of meer zijn vooraleer de odds van de transitie naar de werkloosheid met 10% daalt t.o.v. de benchmark. Dit betekent dat personen in 'niet werkloos' en die in het recente verleden (opvolgtermijn is beperkt tot 3 jaar) lange tijd werkloos zijn geweest iets meer kans hebben om in 'niet werkloos' te blijven. Dit kan een gevolg zijn van het feit dat in de analyse geen onderscheid wordt gemaakt tussen werk en inactiviteit. Het zou kunnen dat personen met hoge waarden voor de variabele 'duur WL' eerder in inactiviteit terecht komen en daar blijven. Vervolgonderzoek zal uitsluitsel moeten brengen.

⁸ D.m.v. differentiaalrekening kan men bepalen of de kwadratische functie (parabool) een minimum dan wel een maximum bereikt.

Bij de transitie uit de werkloosheid is het verband duidelijk sterker en degressief. Als 'duur WL' 2 maand is dan daalt de odds van de transitie reeds met 12% t.o.v. de benchmark. Vanaf 30 maand blijft de odds nagenoeg constant. Kortom de cumulatieve duur van de vorige 'werkloos' periodes hangt vooral samen met de transitiekans uit de werkloosheid. Een werkloze, die in het recente verleden reeds enkele maanden werkloos is geweest, heeft al snel merkkelijk minder kans om de werkloosheid te verlaten dan iemand die (kort) voordien niet werkloos is geweest. Een tweede duidelijke aanwijzing van 'scarring'.

De variabele 'duur NWL' is de cumulatieve duur van de vorige 'niet werkloos' periodes (gemeten in maanden). Voor elke persoon krijgt 'duur NWL' de waarde 0 bij de start van de opvolging. En telkens een 'niet werkloos' periode voorbij is, wordt de duur van deze periode opgeteld bij de variabele 'duur NWL'.

Voor beide transities, naar en uit de werkloosheid, vinden we een niet zo sterk, kwadratisch verband tussen de cumulatieve duur van de vorige 'niet werkloos' periodes en de transitiekansen (controleerend voor de andere variabelen). In eerste instantie stijgen de transitiekansen naarmate 'duur NWL' toeneemt, een positief verband. Dit betekent dat de situatie minder stabiel wordt naarmate men in een recent verleden langer 'niet werkloos' is geweest. Maar na 10 (transitie naar WL) en 14 maand (transitie naar NWL) nemen de transitiekansen terug af naarmate 'duur NWL' verder stijgt, een negatief verband. M.a.w. als de duur van de 'niet werkloos' periodes in het recente verleden een zekere drempel overschrijdt, wordt de situatie terug stabiel. Gezien de verbanden niet zo sterk zijn, worden ze niet verder besproken.

Uit dit alles kunnen we concluderen dat er een aantal stevige, statistisch verbanden bestaan tussen de historiek van voorafgaande 'werkloos' en 'niet werkloos' periodes en de transitiekans in de huidige periode. Vooreerst zijn er 2 duidelijke aanwijzingen voor de 'scarring' hypothese:

1. werkloosheidsperiodes tussen '02 en '06 (voor de start van het onderzoek) verhogen de kans om opnieuw werkloos te worden tijdens de opvolgtermijn;
2. de cumulatieve duur van werkloosheidsperiodes uit het recente verleden (tijdens de opvolgtermijn) verlaagt de kans om van 'werkloos' over te gaan naar 'niet werkloos'.

Daarnaast is er een sterk positief verband tussen het aantal periodes tijdens de opvolgtermijn en de kans om een nieuwe transitie te maken, ongeacht of men nu werkloos is of 'niet werkloos'. Kortom, hoe groter het aantal voorafgaande periodes, hoe groter de kans om de huidige toestand te verlaten en hoe instabieler de arbeidsmarktsituatie.

5. Gevolgen voor het arbeidsmarktbeleid

Nu zullen de resultaten van bovenstaande analyses worden gecombineerd met de bevindingen uit ander, recent onderzoek over de Vlaamse arbeidsmarkt. Bedoeling is een aantal adviezen te formuleren en problemen bloot te leggen.

Zowel in Heylen (3-2011) als in dit onderzoek vindt men aanwijzingen dat 'scarring' -het feit dat vorige werkloosheidsperiodes een negatieve invloed hebben op het verdere verloop van de carrière- inderdaad voorkomt. Uit het WSE-Report blijkt dat schoolverlaters die een moeilijke start maken in hun beroepsloopbaan niet enkel lang(er) moeten wachten op de eerste job. Ook later tijdens hun carrière worden ze vaker geconfronteerd met werkloosheid en blijven ook langer werkloos. Onze analyses bevestigen dat vorige werkloosheidsperiodes nadien hun weerslag kunnen hebben tijdens het vervolg van de loopbaan. Resultierend in een verhoogde kans om werkloos te worden en een verlaagde kans om de werkloosheid te verlaten.

Idealiter zou men dus moeten proberen voorkomen dat mensen werkloos worden, wat eerlijk gezegd, tamelijk utopisch is. In de praktijk zal het zo goed mogelijk inperken van de duur van de werkloosheid vaak het hoogst haalbare zijn. In die optiek is het natuurlijk in de eerste plaats belangrijk dat de overgang tussen de 'onderwijsloopbaan' en de 'beroepsloopbaan' zo vlot mogelijk verloopt.

Maar ook nadien is het raadzaam om werkloosheid, indien mogelijk, te voorkomen of de duur ervan zoveel mogelijk te beperken gezien de nadelige impact op de verdere carrière. Werkloosheid kan men proberen vermijden door te starten met outplacement tijdens de opzegtermijn van de ontslagen werknemers. Maar in veel gevallen zal dit onvoldoende zijn en zal een ontslag toch resulteren in werkloosheid. Hoe kan men dan best reageren?

Indien werkloosheid echt zelfversterkend is -hypothese van de negatieve duurzaamheidsafhankelijkheid- dan moet men alle werklozen zonder uitzondering snel(ler) activeren. Want zelfs iemand met initieel hoge uitstroomkansen zal deze (relatief) snel zien dalen van zodra de werkloosheidsduur een bepaalde drempelwaarde overschrijdt. Als echter de daling van de uitstroomkansen in functie van de werkloosheid vooral veroorzaakt wordt door niet waargenomen verschillen tussen personen, dan moeten de activeringsinspanningen en de schaarse middelen vooral worden gericht op die personen met initieel lage uitstroomkansen (Heylen 4-2011). Gezien de sterke aanwijzingen dat de langdurige werkloosheid in Vlaanderen vooral verband blijkt te houden met initiële, constante en lage uitstroomkansen van bepaalde groepen werkzoekenden. En veel minder veroorzaakt wordt door ontmoediging, het verdwijnen van vaardigheden, de vermindering van werkattitudes of statistische discriminatie omwille van de langdurige werkloosheid zelf, pleit de onderzoekster dan ook voor de tweede optie: het beleid richten op specifieke, zwakkere groepen. Het probleem met deze strategie is natuurlijk dat veel van de oorzaken van die lagere uitstroomkansen niet gekend zijn of niet beschikbaar zijn in (administratieve) databanken. De onderzoekster concludeert dan ook dat men de activerende maatregelen (begeleiding, heroriëntering, opleiding, gesubsidieerde tewerkstelling, ...) voorlopig, bijna noodgedwongen, moet richten door middel van die kenmerken die én wel gekend zijn én samenhangen met een hogere kans op langdurige werkloosheid, zaken zoals: lage scholing, oudere leeftijdsgroepen, vreemde origine, ...

In theorie klopt dit plaatje natuurlijk maar hoe effectief is deze strategie in de praktijk? Of anders gezegd. Hoe goed kan men bij de start van de werkloosheidsperiode, op basis van kenmerken zoals leeftijd, scholing, origine enz., inschatten of een persoon effectief langdurig werkloos zal worden of vaak werkloos zal zijn?

De data die verzameld is om de transitie modellen te schatten laat ook toe om hieromtrent één en ander uit te zoeken. We beschikken namelijk over 362.000 personen die 3 jaar zijn opgevolgd. We hebben een aantal kenmerken bij de start van de opvolging, we weten hoeveel transities ze hebben gemaakt gedurende die tijd en hoeveel maanden ze in totaal hebben doorgebracht in de toestand 'werkloos'. Op basis van het aantal transities en/of het aantal maanden in 'werkloos' kan men het bestand op verschillende manieren indelen in twee groepen: bvb. een groep met weinig en een groep met veel transities of een groep met weinig maanden in de toestand 'werkloos' en een groep met veel maanden in deze toestand.

Vervolgens kan men een model schatten dat, op basis van de informatie die beschikbaar is bij de start van de opvolging, de personen zo goed mogelijk indeelt in één van beide groepen. Om de prestaties van het model te evalueren is het oorspronkelijke bestand van 362.000 personen, via een toevalstrekking, opgesplitst in twee deelbestanden. Een trainingsbestand met 271.406 personen en een testbestand met 90.468 personen. Het trainingsbestand wordt gebruikt om het classificatiemodel te schatten. Nadien wordt dit model toegepast op het

testbestand en op basis van het procentuele aandeel juiste en foute classificaties kan men de prestaties van het model evalueren.

Bepalen wat weinig of veel is, is natuurlijk voor een stuk arbitrair. Daarom is gewerkt met 17 verschillende scenario's, ingedeeld in 3 subgroepen:

1. 3 scenario's enkel op basis van het aantal transities: hoogstens 2 transities vs. meer dan 2 transities, hoogstens 3 transities en hoogstens 4 transities;
2. 5 scenario's enkel op basis van het aantal maanden in de toestand 'werkloos': hoogstens 6 maand in 'werkloos' vs. meer dan 6 maand in 'werkloos', hoogstens 9 maand in 'werkloos', hoogstens 12 maand in 'werkloos', hoogstens 18 maand in 'werkloos' en hoogstens 24 maand in 'werkloos';
3. 9 scenario's met combinaties van het aantal transities en maanden in 'werkloos': hoogstens 2 transities en 6 maand in 'werkloos' vs. meer dan 2 transities of meer dan 6 maand in 'werkloos', en verder de andere 8 combinaties met 2, 3 of 4 transities en 6, 9 of 12 maand in 'werkloos'.

Het is uiteindelijk de bedoeling om elke persoon toe te wijzen aan één van twee groepen. Zo'n classificatiemodel levert echter geen tweedeling op maar wel een kans dat een persoon zal behoren tot ene of gene groep. Op basis van een drempelwaarde kan men deze kans omzetten in een tweedeling. Neem bvb. een drempelwaarde van 50%. Als de persoon, volgens het classificatiemodel minstens 50% kans heeft om te behoren tot groep 1 dan wordt hij/zij ingedeeld bij groep 1, zoniet volgt indeling bij groep 2. Bij elk scenario zijn verschillende drempelwaarden uitgetest: van 25% tot 75%. Finaal zijn dus heel wat mogelijkheden geprobeerd, teveel om ze allemaal te rapporteren. In tabel 7 zullen we ons dan ook beperken tot een voorbeeld uit subgroep 2. Namelijk personen die hoogstens 9 maand in de toestand 'werkloos' hebben doorgebracht vs. personen die meer dan 9 maand in deze toestand hebben doorgebracht. De tweede groep is natuurlijk de doelgroep van het activerend beleid.

We rapporteren het beste resultaat van het model op basis van kenmerken bij de start van de opvolgstermijn en vergelijken dit met twee eenvoudige en extreme classificaties. Namelijk benchmark 1, waarbij verondersteld wordt dat niemand meer dan 9 maand in 'werkloos' zal doorbrengen. En benchmark 2, waarbij verondersteld wordt dat iedereen meer dan 9 maand in 'werkloos' zal doorbrengen. Beide benchmarks zijn niet zomaar lukraak gekozen. Benchmark 1 hangt samen met de strategie waarin men in feite afwacht tot iemand effectief een bepaalde drempelwaarde (een aantal transities of een aantal maanden in de toestand 'werkloos') overschrijdt alvorens actie te ondernemen. Benchmark 2 hangt dan weer samen met de strategie waarin iedereen onmiddellijk dezelfde acties moet krijgen, gezien de veronderstelling dat iedereen meer dan 9 maand in de toestand 'werkloos' zal doorbrengen.

Tabel 7. Voorbeeld van de classificatie- oefening

In werkelijkheid hoogstens 9 maand in 'werk- loos'	geclassificeerd als hoogstens 9 maand in 'werkloos'						tot. realiteit
	model		benchmark 1		benchmark 2		
	ja (groep1)	neen (groep2)	ja (groep1)	neen (groep2)	ja (groep1)	neen (groep2)	
ja (groep1)	33.997	20.997	54.994	0	0	54.994	54.994
neen (groep2)	13.014	22.460	35.474	0	0	35.474	35.474
tot. classificatie	47.011	43.457	90.468	0	0	90.468	90.468
sensitiviteit	62%		100%			0%	
specificiteit	63%		0%			100%	
fout positief	28%		39%				
fout negatief	48%					61%	
misclassificatie	38%		39%			61%	

Het testbestand bestaat uit 90.468 personen die 37 maand zijn opgevolgd. 54.994 (61%) onder hen hebben hoogstens 9 maand (telkens gemeten op het einde van de maand) doorgebracht in de toestand 'werkloos' (vanaf nu groep1) terwijl de 35.474 (39%) anderen meer dan 9 maand hebben doorgebracht in 'werkloos' (vanaf nu groep2). Het best presterende model classificeert 47.011 personen in groep1 en 43.457 personen in groep2. In de literatuur gebruikt men 5 indicatoren om classificaties te beoordelen:

1. van de 54.994 personen die effectief behoren tot groep1 zijn er 33.997 juist geclassificeerd, dat is 62% (sensitiviteit);
2. van de 35.474 personen die effectief behoren tot groep2 zijn er 22.460 juist geclassificeerd, dat is 63% (specificiteit);
3. van de 47.011 personen die geclassificeerd worden in groep1 zijn er 13.014 fout geclassificeerd, dat is 28% (fout positief);
4. van de 43.457 personen die geclassificeerd worden in groep 2 zijn er 20.997 fout geclassificeerd, dat is 48% (fout negatief);
5. van de 90.468 personen worden er 34.011 (= 13.014 + 20.997) fout geclassificeerd, dat is 38% (misclassificatie).

Het model presteert beter dan de benchmarks maar het blijft ver verwijderd van de ideale situatie: 100% sensitiviteit en specificiteit en 0% misclassificatie. In de meeste andere scenario's zijn de resultaten gelijkaardig. Enkel wanneer één van beide groepen te klein wordt, lukt de classificatie minder goed. Maar dat is een typisch euvel van dit soort modellen.

Toegegeven deze eenvoudige oefening is natuurlijk niet perfect. Wellicht zijn bij de start van een werkloosheidsperiode nog andere, relevante indicatoren beschikbaar en kunnen ook de modellen zelf nog worden verfijnd. Maar de conclusie is toch wel dat het vooraf bepalen van de kansen op veel transities en/of langdurige werkloosheid, op basis van de klassieke, makkelijk beschikbare kenmerken, duidelijk zijn beperkingen heeft. Pogingen om bijkomende en relevante indicatoren te verzamelen, hoeveel (ontwikkelings)inspanningen en tijd dit ook moge kosten, zullen geen vergeefse moeite zijn. Hierbij denkt men spontaan aan zaken zoals de knipperlichtlijsten die ontwikkeld zijn/worden i.h.k.v. het sluitend maatpak of het ganse competentiegebeuren. Dit zijn instrumenten die zeker hun nut zullen bewijzen bij het beter inschatten van de kansen van de werkzoekenden.

Als men alle bevindingen op een rijtje zet moet men echter ook durven erkennen dat de impact van een activerend arbeidsmarktbeleid niet altijd zo groot is of kan zijn als men zou willen of hopen. Over een aantal factoren die een rol spelen bij het af of niet vinden van een (duurzame) job is in (administratieve) databanken geen of onvoldoende informatie aanwezig. De elementen die wel beschikbaar zijn en waarop men dus het beleid kan funderen, zijn vaak moeilijk beïnvloedbaar. De conjunctuur laat zich niet in een dwangbuis stoppen en pogingen om het toch te proberen lopen vaak faliekant af, bvb. het anticyclisch beleid. Via projecten zoals de horizontale instroom (bvb. verpleegkunde) kan men werkzoekenden bij- of omscholen, maar zo'n aanpak is niet voor elke kortgeschoolde opportuun. Dat ouderen, rekening houdend met de leeftijd waarop ze zijn beginnen werken en de specifieke (arbeids)omstandigheden natuurlijk, iets langer aan de slag zullen moeten blijven daar zijn velen reeds van overtuigd. Maar het concrete gedrag, van zowel werkgevers als werknemers, veranderen blijkt een moeilijk werk van lange adem.

Dit betekent natuurlijk niet dat men ontmoedigd bij de pakken moet blijven neer zitten. Neen, het is een aansporing om verder te werken. Maar dan wel via verschillende sporen, gericht op de specifieke noden van talrijke soms kleine(re) groepen. En met genoeg bescheidenheid om te beseffen dat het beleid in de meeste gevallen enkel kan zorgen voor een duw(tje) in de goede richting.

6. Conclusies

Dit onderzoek is een eerste poging om de dynamiek binnen de werkloosheid te beschrijven d.m.v. een eenvoudig transitieschema met twee toestanden, 'werkloos' en 'niet werkloos' en twee transities tussen deze toestanden, 'uit de werkloosheid' en 'naar de werkloosheid'. Zo'n 362.000 personen die in de loop van 2007 zijn ingestroomd in één van beide toestanden worden gedurende 3 jaar gevolgd. Hierbij wordt op het einde van elke maand gekeken in welke toestand ze zich bevinden en of deze is gewijzigd t.o.v. de vorige maand. Vervolgens worden, d.m.v. econometrische analyses, de transitiekansen geschat tussen beide toestanden. Zo bekomt men een zicht op de grootte van deze kansen en de wijze waarop ze variëren volgens de kenmerken van de personen en de opéénvolging van hun toestanden.

Deze aanpak onderschat natuurlijk de dynamiek, gezien transities binnen dezelfde maand niet in rekening worden gebracht, maar voorlopig zijn meer gedetailleerde gegevens niet beschikbaar. Tevens wordt binnen de toestand 'niet werkloos' geen onderscheid gemaakt tussen 'werk' en 'geen werk', dit zal in een volgende analyse wel gebeuren. Uit vroeger onderzoek weten we evenwel dat, de 55-plussers uitgezonderd, het merendeel (58% tot 77%) van de personen die uitstromen naar 'niet werkloos' effectief aan het werk gaan.

Alvorens de belangrijkste analyse resultaten te bespreken volgen eerst enkele interessante bevindingen m.b.t. de data zelf. Zo is het merendeel (68%) van de onderzochte personen hoogstens 3 keer van toestand gewijzigd gedurende de opvolgtermijn. De andere 32% zijn vaker van toestand gewijzigd, in de meest extreme gevallen zelfs tot 27 keer. Binnen deze laatste groep kan men dus gewagen van een draaideur- effect. Het aantal personen dat zich in elk van de toestanden bevindt, wijzigt de eerste maanden heel sterk. Maar na ongeveer 1 jaar ontwikkelt zich een dynamisch evenwicht met ongeveer 78% van de personen in de toestand 'niet werkloos' en 22% in de toestand 'werkloos'. Vanaf dan wisselen elke maand zo'n 20.000 tot 30.000 personen tussen de beide toestanden.

Uit de analyses blijkt in de eerste plaats dat de kans op een transitie 'uit de werkloosheid' globaal gesproken steeds groter is dan de kans op een transitie 'naar de werkloosheid'. Dit is op zich een positieve vaststelling maar er zijn toch twee kanttekeningen te maken. Er is een subgroep die blijft overgaan van de ene naar de andere toestand: het draaideur- effect. En het betekent evenmin dat de werkloosheid uiteindelijk zal verdwijnen. De (lange termijn) evolutie van de werkloosheid wordt namelijk door andere factoren bepaald, zoals bvb. de evolutie van de beroepsbevolking (bvb. ontgroening of vergrijzing) of structurele veranderingen in de economie (bvb. teloorgang of opkomst van industrietakken).

Verder zijn de twee transitiekansen niet constant in de tijd. In de loop van de onderzoeksperiode (van 2007 tot 2010) zijn ze duidelijk gedaald. De richting van de evolutie is weliswaar gelijk maar de consequenties zijn natuurlijk fundamenteel anders. Een dalende kans op een transitie 'naar de werkloosheid' is positief, een afnemende kans op een transitie 'uit de werkloosheid' is dat niet.

De variabele tijd kan men beschouwen als een proxy voor zaken zoals wijzigende arbeidsmarktomsomstandigheden, veranderend beleid en de conjunctuur. Gezien de economische crisis van de voorbije jaren is de conjuncturele invalshoek wellicht de meest plausibele om het verband tussen de tijd en de transities te duiden.

Samengevat komt het hier op neer. Op het moment dat de situatie op de arbeidsmarkt terug verbetert zitten personen die in de toestand 'niet werkloos' terecht komen gebeiteld. De kans dat ze overgaan naar de werkloosheid is een pak kleiner dan juist voor de conjuncturele

omslag. Voor diegenen die in 2010 werkloos worden, is het verhaal minder rooskleurig. Hun kans op een transitie 'uit de werkloosheid' is het kleinst van de 4 onderzochte jaren.

Daarenboven is er ook een sterke interactie tussen leeftijd, scholing en de transities 'naar en uit de werkloosheid'. Bij de min dertigers vindt men in de beide transitiekansen grote verschillen volgens scholing. Jonge hooggeschoolden scoren twee keer goed: ze verlaten het snelst de toestand 'werkloos', terwijl ze het langst in de toestand 'niet werkloos' blijven. De laaggeschoolde jongeren scoren twee keer slecht: ze gaan het traagst de toestand 'werkloos' verlaten, terwijl ze het kortst in de toestand 'niet werkloos' blijven. Deze vaststellingen wijzen nogmaals op het grote belang van het behaalde studieniveau gedurende de eerste jaren dat men de arbeidsmarkt betreedt en daar een (vaste) stek probeert te verwerven. Het diploma niet alleen als toegangsbewijs tot de arbeidsmarkt maar ook en vooral als toelating om daar (permanent) te blijven!

Bij de 30-plussers vindt men bij beide transitiekansen minder en minder verschil volgens scholing. Dit is niet verwonderlijk, het belang van het (min of meer) lange tijd geleden behaalde diploma vermindert ten voordele van de, binnen en buiten de loopbaan, opgebouwde ervaring en verworven competenties.

Er zijn tevens een aantal stevige, statistisch verbanden gevonden tussen de opéénvolging en de duur van voorafgaande toestanden ('werkloos' en 'niet werkloos'), en de transitiekans in de huidige toestand. Vooreerst zijn er 2 duidelijke aanwijzingen dat vroegere werkloosheidsperiodes impact hebben op het verdere verloop van de loopbaan, de zogenaamde 'scarring':

1. werkloosheidsperiodes tussen '02 en '06 (voor de start van het onderzoek) verhogen de kans op een transitie 'naar de werkloosheid' tijdens de opvolgtermijn;
2. hoe langer de cumulatieve duur van werkloosheidsperiodes uit het recente verleden (tijdens de opvolgtermijn) hoe lager de kans op een transitie 'uit de werkloosheid'.

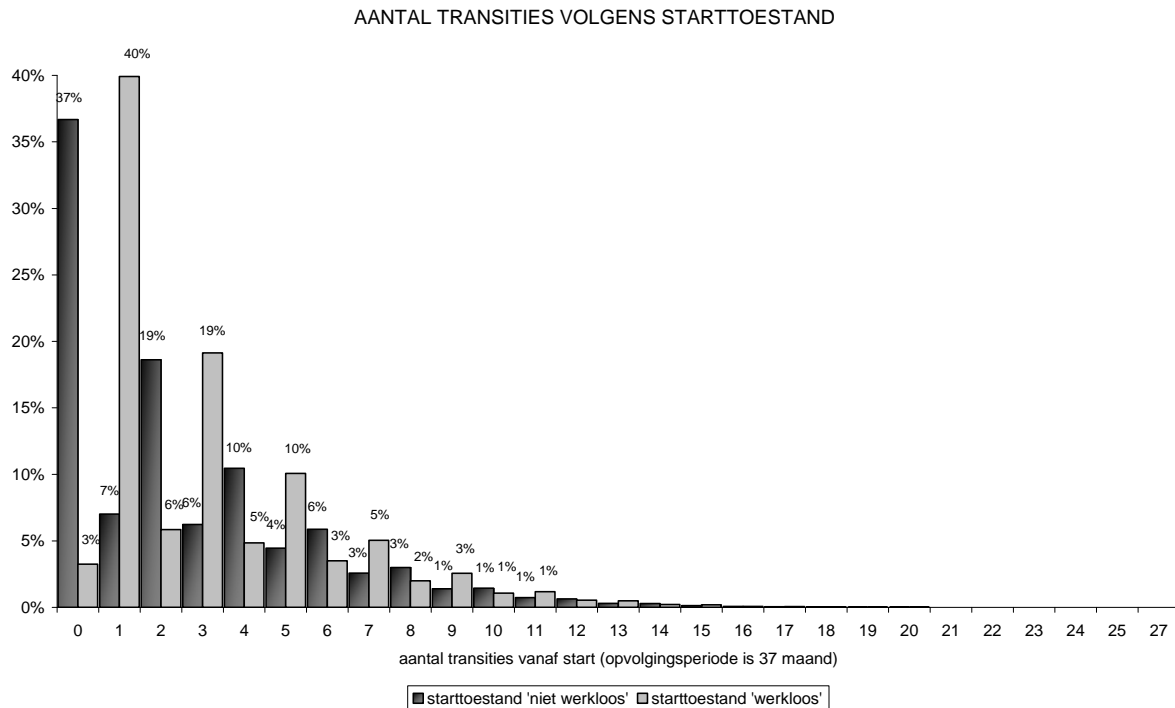
Daarnaast is er een sterk positief verband tussen het aantal periodes tijdens de opvolgtermijn en de kans om een nieuwe transitie te maken, ongeacht of men nu werkloos is of niet. Kortom, hoe groter het aantal voorafgaande toestanden, hoe groter de kans om de huidige toestand te verlaten en hoe instabieler de arbeidsmarktsituatie. Er is wellicht geen zelfversterkend mechanisme aan het werk tussen het aantal transities in het verleden en de kans op een nieuwe transitie. Waarschijnlijk zijn er een aantal onbekende factoren die zorgen voor hogere transitiekansen bij sommige (groepen van) personen. Deze onderliggende causale relatie komt vervolgens tot uiting in het gevonden statistisch verband tussen het aantal transities in het verleden en de kans op nieuwe transities in de toekomst.

Uit dit en ander onderzoek kan men afleiden dat men in feite moet trachten te vermijden dat mensen werkloos worden of het lang blijven. Daartoe moet men de (soms schaarse) middelen van het (actief) arbeidsmarktbeleid richten op diegenen met de laagste kansen om terug aan de slag te gaan. Dit blijkt echter geen sinecure gezien het momenteel nog steeds moeilijk is om deze kans voldoende nauwkeurig in te schatten op basis van de beschikbare informatie in (administratieve) databanken. Initiatieven zoals knipperlichtlijsten en het competentiegebeuren kunnen de informatiekloof (gedeeltelijk) helpen dichten. Dan nog zal het (actief) arbeidsmarktbeleid geen wondermiddel worden dat alles oplost, maar is het veeleer een duw in de goede richting.

Bijlagen

Bijlage 1. Gedetailleerde beschrijving van de transitiedata

Figuur 1.

Figuur 1 toont de verdeling van het aantal transities naar en uit de werkloosheid volgens de starttoestand. Die transitie worden telkens gemeten op het einde van de maand gezien onze data niet toelaten om transitie te bepalen in de loop van de maand. Dit is natuurlijk een vereenvoudiging van de werkelijkheid en onderschat het aantal transitie. Maar desalniettemin zijn we overtuigd dat deze benadering toch interessante inzichten kan opleveren. Het aantal verschillende periodes ('werkloos' en 'niet werkloos') van een persoon is natuurlijk gelijk aan het aantal transitie + 1. Figuur 3 geeft dus ook de verdeling van het aantal periodes, men moet enkel de waarden op de X-as met 1 verhogen.

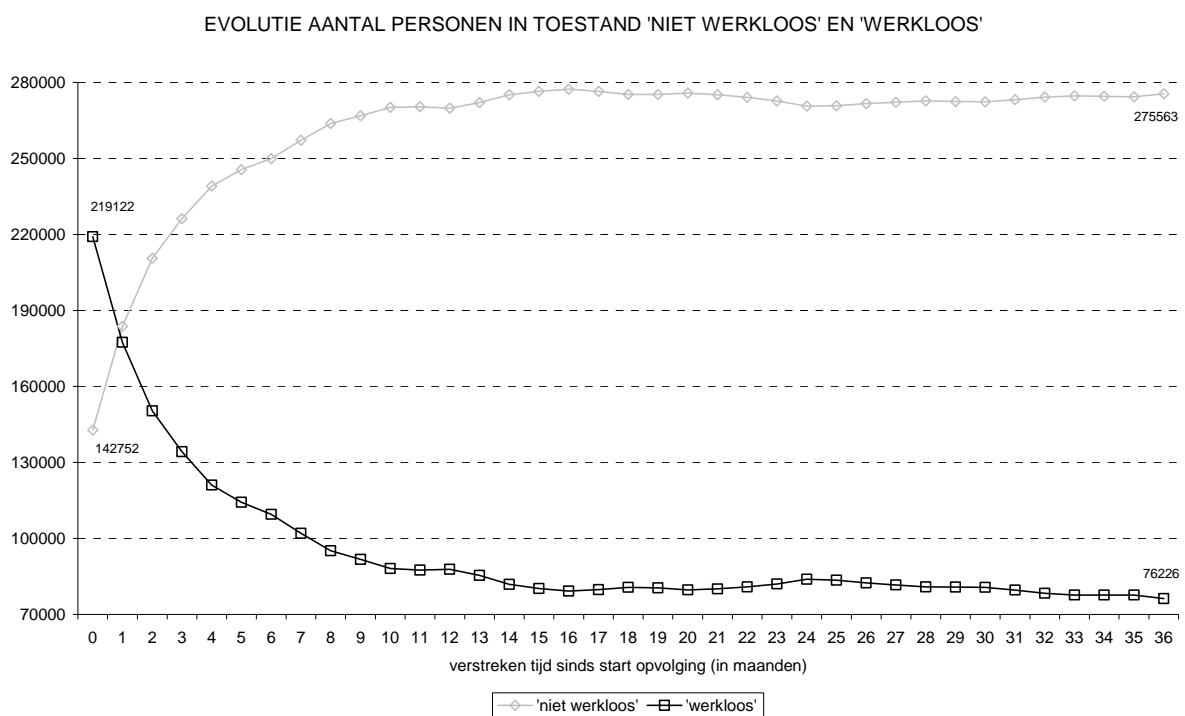
De bulk van de personen heeft slechts een beperkt aantal transitie ondergaan tijdens de onderzoeksperiode (37 maand voor iedereen). In beide groepen heeft nagenoeg 68% hoogstens 3 transitie (en dus hoogstens 4 periodes), de resterende 31% tot 32% kunnen echter tot 27 transitie (en dus 28 periodes) hebben. Kortom een typisch scheve verdeling met een heel lange, lichte staart. Inderdaad, in beide groepen heeft slechts 1,5% van de personen 12 of meer transitie.

Een tweede, even opvallend fenomeen is de dominantie van een even aantal transitie (0, 2, 4) bij de starttoestand 'niet werkloos', terwijl bij 'werkloos' de oneven aantallen transitie (1, 3, 5) domineren. Bij een even aantal transitie kom je uiteindelijk terug in dezelfde toestand terecht, bij een oneven aantal kom je uiteindelijk in de andere toestand terecht (cf. tabel 1). Dit wijst erop dat, globaal gesproken, de kans op een transitie uit de werkloosheid duidelijk groter is dan de kans op een transitie naar de werkloosheid.

Dit betekent natuurlijk ook dat personen gedurende langere periodes in de toestand 'niet werkloos' zullen blijven dan in de toestand 'werkloos'. Dit blijkt overigens overduidelijk wanneer men de personen met 0 transitie bekijkt. In de startgroep 'niet werkloos' heeft 37%

(52.362 personen) 0 transitie en dus 1 periode, het merendeel onder hen zijn effectief 37 opeenvolgende maanden (weliswaar telkens gemeten op het einde van de maand) in de toestand 'niet werkloos' gebleven. Slechts 4% (2.321 personen) onder hen is tijdens de opvolgperiode uitgevallen. In de startgroep 'werkloos' heeft slechts 3% (7.087 personen) 0 transitie of 1 periode, 82% onder hen zijn 37 opeenvolgende maanden in de toestand 'werkloos' gebleven. De andere 18% (1.290 personen) zijn uitgevallen tijdens de opvolgperiode. Bij 1 transitie vindt men natuurlijk het tegenovergestelde: bij de startgroep 'werkloos' heeft 40% (87.469 personen) 1 transitie en 2 periodes, zij zijn van 'werkloos' overgegaan naar 'niet werkloos' en daar gebleven. Bij de andere groep heeft slechts 7% (10.009 personen) 1 transitie, zij zijn van 'niet werkloos' overgegaan naar 'werkloos' en daar gebleven. Welke invloed deze transitie hebben op het aantal personen binnen elke toestand ziet men in de twee volgende grafieken.

Figuur 2.

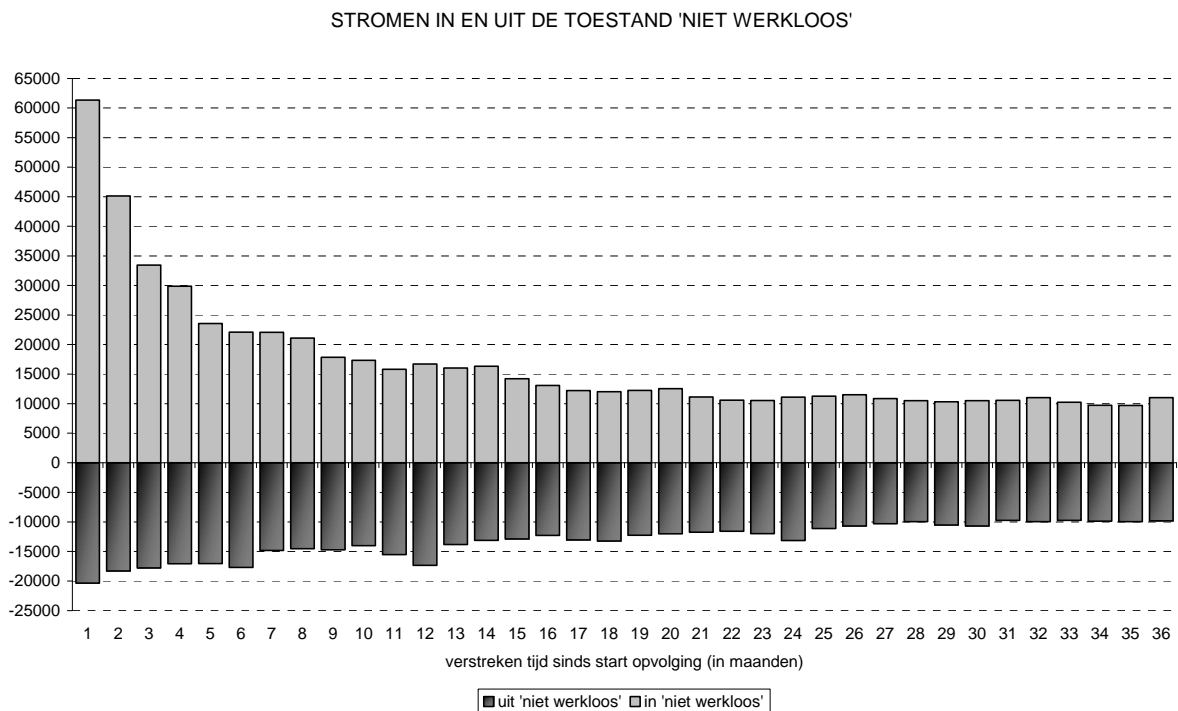

Figuur 2 toont hoe het totaal aantal personen in de twee toestanden evolueert gedurende de opvolgperiode. Tijdstip 0 is het begin van de opvolging, we starten met 142.752 personen in de toestand 'niet werkloos' en 219.122 in de toestand 'werkloos' (cf. supra). Tijdstip 1 is de situatie 1 maand na de start van de opvolging. Voor personen waarbij de opvolging bvb. start in april 2007 is dit de situatie eind mei 2007, voor diegenen die starten in december 2007 is dit de situatie eind januari 2008. Na 1 maand zitten reeds meer personen in de toestand 'niet werkloos' dan in de toestand 'werkloos'. Het aantal personen in de toestand 'niet werkloos' stijgt degressief verder tot tijdstip 16. Vervolgens stabiliseert de curve en schommelt ze heel licht rond een evenwichtsniveau. Die kleine fluctuaties zijn wellicht gecumuleerde seizoenspatronen, een artefact van de selectie en opbouw van het databestand.

Het verloop van de curve van het totaal aantal personen in de toestand 'werkloos' is het spiegelbeeld van de vorige curve. Een degressieve daling tot tijdstip 16, gevolgd door een stabilisering en lichte schommeling rond een evenwicht. Na 3 jaar zitten 275.563 personen in de toestand 'niet werkloos' en 76.226 in de toestand 'werkloos', de ontbrekende 10.085 zijn

uitgevallen tijdens de opvolgperiode. De onderlinge verhouding tussen de omvang van beide groepen, 'niet werkloos' en 'werkloos', is dus geëvolueerd van 0,7 naar 3,6.

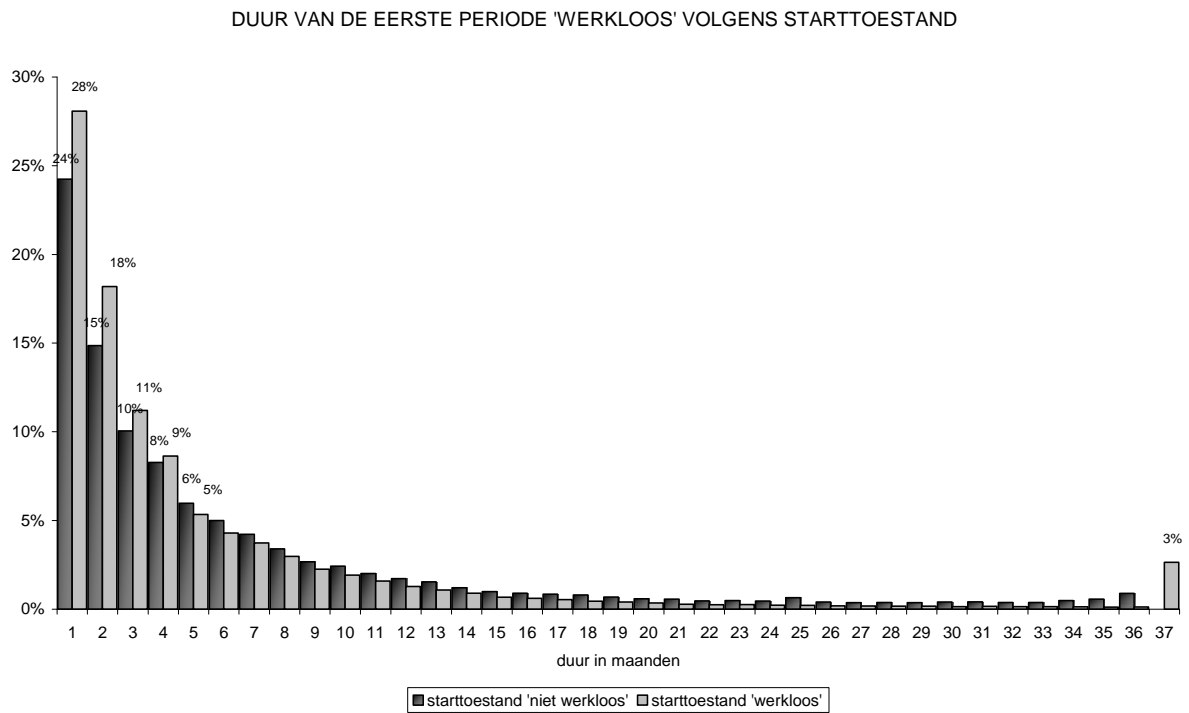
Figuur 3.

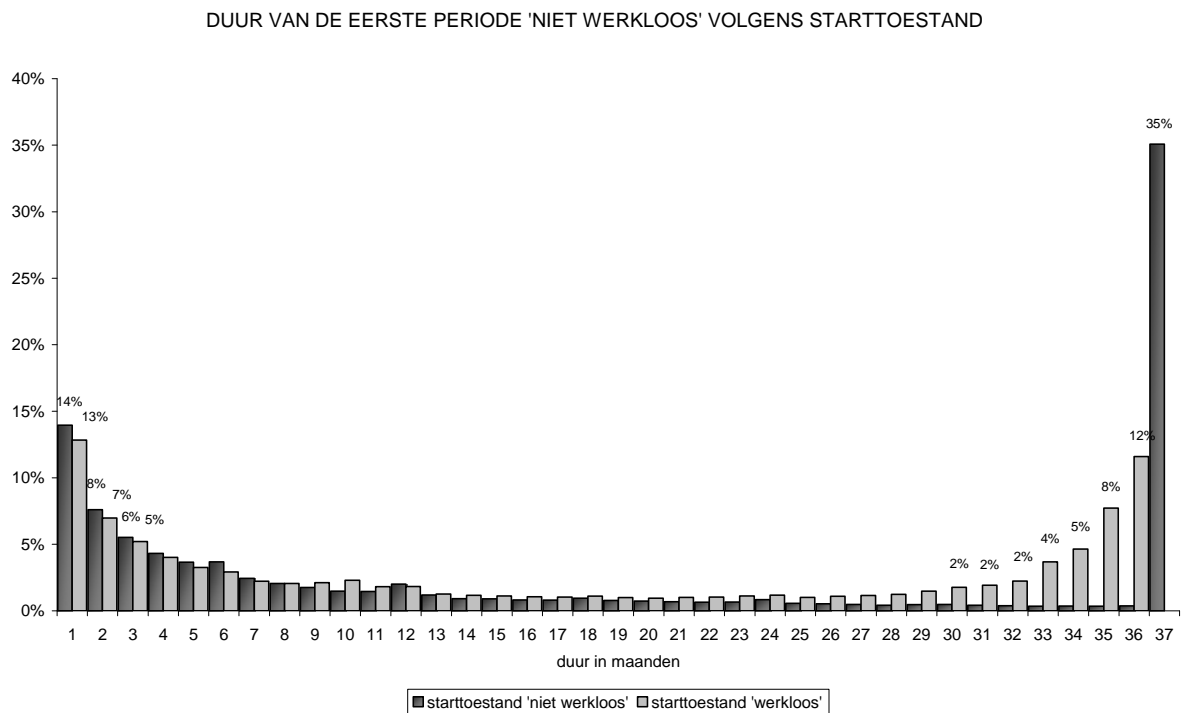
De evoluties in figuur 2 zijn het resultaat van twee tegengestelde bewegingen: instroom in de toestanden 'niet werkloos' of 'werkloos' en uitstroom uit deze toestanden. Figuur 3 toont de maandelijkse stromen in en uit de toestand 'niet werkloos'. De eerste maand komen 61.358 personen vanuit de toestand 'werkloos' terecht in de toestand 'niet werkloos'. Terwijl er 20.355 personen verdwijnen uit 'niet werkloos', 19.910 naar de toestand 'werkloos' en 445 die uitvallen en niet langer kunnen worden opgevolgd. Vooral de eerste maanden is de instroom een stuk groter dan de uitstroom maar de verschillen nemen snel af en in de 12^e maand is de uitstroom (17.337) voor het eerst groter dan de instroom (16.733). In de volgende maanden evolueren de in- en uitstroom naar een dynamisch evenwicht waarbij maandelijks zo'n 10.000 tot 11.000 personen terecht komen in en verdwijnen uit de toestand 'niet werkloos'. Dus in totaal zo'n 20.000 tot 22.000 personen die maandelijks van toestand verwisselen tussen 'niet werkloos' en 'werkloos'

Van zodra men 1 of meer transitie heeft en dus 2 of meer periodes moet in de analyses natuurlijk ook rekening worden gehouden met de duurtijd van die periodes. In figuren 4 en 5 vindt men de verdeling van de duur van de eerste 'werkloos' en 'niet werkloos' periode volgens starttoestand. Dit zijn respectievelijk de tweede en de eerste periode van de startgroep 'niet werkloos' en de eerste en de tweede periode van de startgroep 'werkloos'. In deze grafieken wordt enkel rekening gehouden met de personen die effectief een eerste 'werkloos' of 'niet werkloos' periode hebben gehad. Zo komt personen die nooit de transitie hebben gemaakt naar de werkloosheid niet voor in figuur 4 en vice versa komen diegenen die nooit de transitie gemaakt hebben uit de werkloosheid niet voor in figuur 5.

Figuur 4.

Figuur 5.

Figuur 4 laat opnieuw heel scheve verdelingen zien. Ongeacht de starttoestand duurt de eerste 'werkloos' periode, globaal gesproken, niet lang: bij de groep die start in de toestand 'werkloos' gaat 28% na 1 maand in 'werkloos' over naar de toestand 'niet werkloos' en na 3 maand is 57% overgegaan, bij de groep die start in 'niet werkloos' gaat 24% na 1 maand in 'werkloos' over naar 'niet werkloos' en na 3 maand is 49% overgegaan.

Tenslotte vindt men op 37 maand nog een kleine uitschieter bij de startgroep ‘werkloos’, dit zijn de personen van deze groep die geen enkele transitie maken (en ook niet zijn uitgevallen) en dus 37 maand in de toestand ‘werkloos’ zijn gebleven (cf. figuur 1).

Figuur 5 laat U-vormige verdelingen zien, dit betekent dat, globaal gesproken, de eerste ‘niet werkloos’ periode ofwel (heel) kort duurt ofwel (heel) lang duurt. Bij de startgroep ‘niet werkloos’ gaat binnen de 3 maand 28% over naar de toestand ‘werkloos’, bij de startgroep ‘werkloos’ is dat 25%.

Bij de startgroep ‘niet werkloos’ vindt men een heel grote uitschieter op 37 maand, dit zijn natuurlijk de personen van deze groep die geen enkele transitie maken (en ook niet zijn uitgevallen) en dus 37 maand in de toestand ‘niet werkloos’ zijn gebleven (cf. figuur 1). Maar ook bij de andere startgroep blijft 25% minstens 34 maand in de toestand ‘niet werkloos’.

Men zou grafieken kunnen maken van de duurtijd van alle periodes maar dat zou teveel ruimte in beslag nemen. Daarom is de duurtijd van de opeenvolgende periodes samengevat in tabel 1. Deze bevat per periode, het aantal personen die erin terechtkomen en 4 kengetallen van de duurtijd: het gemiddelde, het 1^e, het 2^e en het 3^e kwartiel. Zodoende geeft ze een mooi beeld van de geobserveerde dynamiek in de data.

Tabel 1. Duurtijd van de periodes volgens starttoestand

peri- ode	starttoestand ‘niet werkloos’						starttoestand ‘werkloos’					
		obs	gem	25	50	75		obs	gem	25	50	75
1	NWL	142.752	18,37	3	13	37	WL	219.122	5,62	1	3	6
2	WL	90.390	6,64	2	4	8	NWL	212.035	17,59	3	15	33
3	NWL	80.381	10,88	2	6	18	WL	124.566	4,81	1	3	6
4	WL	53.795	5,37	1	3	7	NWL	111.762	10,57	2	7	18
5	NWL	44.897	7,75	2	5	11	WL	69.819	4,34	1	2	5
6	WL	29.980	4,72	1	3	6	NWL	59.182	7,46	2	5	11
7	NWL	23.633	5,73	1	3	8	WL	37.115	3,79	1	2	5
8	WL	15.248	4,09	1	3	5	NWL	29.461	5,62	1	3	8
9	NWL	11.579	4,63	1	3	6	WL	18.424	3,45	1	2	4
10	WL	7.309	3,62	1	2	5	NWL	14.069	4,46	1	3	6
11	NWL	5.305	3,82	1	2	5	WL	8.462	3,06	1	2	4
12	WL	3.238	3,15	1	2	4	NWL	6.129	3,65	1	2	5
13	NWL	2.201	3,13	1	2	4	WL	3.557	2,72	1	2	3
14	WL	1.284	2,89	1	2	4	NWL	2.398	3,14	1	2	4
15	NWL	853	2,74	1	2	3	WL	1.322	2,34	1	2	3
16	WL	452	2,46	1	2	3	NWL	863	2,61	1	2	3
17	NWL	257	2,27	1	2	3	WL	454	2,23	1	1	3
18	WL	148	2,20	1	1	3	NWL	277	2,31	1	1	3
19	NWL	94	1,94	1	1	3	WL	145	1,95	1	1	2
20	WL	55	2,24	1	2	3	NWL	87	2,01	1	1	2
21	NWL	31	1,68	1	1	2	WL	42	1,69	1	1	2
22	WL	14	1,79	1	1,5	2	NWL	20	1,75	1	1	2
23	NWL	9	1,33	1	1	1	WL	12	1,58	1	1	2
24	WL	3	2,33	1	3	3	NWL	9	1,11	1	1	1
25	NWL	2	1,00	1	1	1	WL	6	1,33	1	1	2
26							NWL	3	2,00	1	1	1
27							WL	1	1,00	1	1	1
28							NWL	1	1,00	1	1	1

De 142.752 personen met starttoestand ‘niet werkloos’ hebben vanzelfsprekend ‘niet werkloos’ als eerste periode terwijl de 219.122 anderen ‘werkloos’ hebben als eerste periode. Uit de kengetallen blijkt duidelijk dat, in globo, deze ‘niet werkloos’ periode (veel) langer duurt dan de ‘werkloos’ periode. Wat we reeds wisten op basis van figuren 4 en 5.

Bij de overgang naar de 2^e periode zien we dat in de eerste startgroep 52.362 (142.752 - 90.390) personen deze transitie niet maken, dit zijn natuurlijk de 37% die in hun starttoestand blijven (cf. figuur 1). Bij de tweede startgroep maken slechts 7.087 (219.122 - 212.035) personen deze overgang niet, of de 3% die in hun starttoestand blijven (cf. figuur 1). Uit de kengetallen blijkt ook nu weer dat de ‘niet werkloos’ periode (veel) langer duurt dan de ‘werkloos’ periode (cf. figuren 4 en 5) maar de verschillen nemen wel licht af. Dat de eerste ‘niet werkloos’ periode U-vormig verdeeld is, kan men afleiden uit de 3 kwartielen. Het eerste kwartiel heeft lage waarden dicht bij het minimum (3), het derde kwartiel heeft hoge waarden dicht bij het maximum (37 en 33) en de mediaan ligt ongeveer in het midden. De volgende ‘niet werkloos’ periodes zijn niet langer U-vormig maar gewoon scheef verdeeld, in eerste instantie met een zwaardere staart die gaandeweg lichter wordt.

Na zo’n 7 transities is er veel minder verschil tussen de duurtijd van beide soorten periodes. Dit is ook logisch, in beide startgroepen blijven juist die personen over die veel transities maken. Gezien we werken met een vaste tijdspanne (37 maand) gaan veel transities samen met een relatief korter verblijf in de opeenvolgende toestanden en dus ook in de toestand ‘niet werkloos’. Vandaar dat de verdeling van de duurtijden van de periodes in beide toestanden op termijn beginnen te convergeren.

Uiteindelijk hebben de 361.874 personen gedurende de opvolgperiode 1.433.253 verschillende periodes gehad. De 59.449 (52.362 + 7.087) personen zonder transitie hebben elk 1 periode, hun starttoestand. De 97.478 (10.009 + 87.469) personen met 1 transitie hebben elk 2 periodes gehad enz. Als men het totaal aantal periodes opsplitst volgens beide toestanden dan bekomt men 748.290 ‘niet werkloos’ en 684.963 ‘werkloos’ periodes. Gedurende de opvolgperiode hebben 354.787 personen (98%) minstens één ‘niet werkloos’ periode gehad, terwijl 309.512 personen (86%) minstens één ‘werkloos’ periode hebben gehad.

Tenslotte zal in de analyse ook, in weliswaar beperkte mate, rekening gehouden worden met de dienstverlening die de personen hebben genoten tijdens de opvolgperiode, namelijk verwijzingen i.h.k.v. vacatures en trajectbegeleiding. Concreet zal bij de analyse van de transities naar de werkloosheid nagegaan worden of de persoon in de 12 maand voor de ‘niet werkloos’ periode een verwijzing of een traject heeft gehad. Bij de analyse van de transities uit de werkloosheid zal nagegaan worden of en zo ja, wanneer de persoon een verwijzing of traject heeft gehad tijdens de ‘werkloos’ periode.

Tabel 2. De dienstverlening tijdens de opvolgperiode

	toestand 'niet werkloos'		toestand 'werkloos'	
	aantal	aandeel	aantal	aandeel
verwijzing				
geen	520.927	70%	540.561	79%
minstens 1	227.363	30%	144.402	21%
traject*				
geen traject	474.628	63%	502.034	73%
zonder modules	85.975	12%	51.497	8%
met minstens module 4	119.375	16%	89.245	13%
met modules 3-5-6	68.312	9%	42.187	6%
totaal	748.290		684.963	

* indeling op basis van het veld 'ESF-modules' uit de sleutelbestanden

30% van de 'niet werkloos' periodes worden voorafgegaan door minstens één verwijzing in het jaar voordien. Voor een goed begrip, dit kan dus ruimer zijn dan een verwijzing tijdens de voorafgaande 'werkloos' periode. In 21% van de 'werkloos' periodes is er minstens één verwijzing geweest tijdens de betreffende periode.

63% van de 'niet werkloos' periodes worden niet voorafgegaan door een traject in het jaar voordien. Respectievelijk 12%, 16% en 9% van de 'niet werkloos' periodes worden voorafgegaan door een traject zonder modules, met minstens module 4 en met modules 3 of 5 of 6 (maar zonder module 4). In 73% van de 'werkloos' periodes vindt men geen trajecten, 8% heeft een traject zonder modules, 13% heeft een traject met minstens module 4 en 6% heeft een traject met modules 3 of 5 of 6 (maar zonder module 4). Kortom, zowel wat verwijzingen als trajecten betreft, is er voldoende variatie te zien in beide toestanden.

Bijlage 2. Output logit modellen

MODEL TRANSITIE VAN 'NIET WERKLOOS' NAAR 'WERKLOOS'

The SURVEYLOGISTIC Procedure

Model Information

Data Set	NWZ_WZ_SUM
Response Variable	y
Number of Response Levels	2
Cluster Variable	N_KLNR
Number of Clusters	354787
Model	Binary Logit
Optimization Technique	Newton-Raphson
Variance Adjustment	Degrees of Freedom (DF)

Number of Observations Read	9677908
Number of Observations Used	9677908

Response Profile

Ordered Value	y	Total Frequency
1	0	9211853
2	1	466055

Probability modeled is y=1.

Model Fit Statistics

Criterion	Without Covariates	With Covariates
AIC	13416429	3336137.7
SC	13416429	3337532.1
-2 Log L	13416429	3335939.7

R-Square 0.6471 Max-rescaled R-Square 0.8628

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Parameter	DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
maand1	1	-2.3160	0.0115	40775.7102	<.0001
maand2	1	-2.8289	0.0117	58015.5545	<.0001
maand3	1	-3.0502	0.0120	64298.1044	<.0001
maand4	1	-3.2493	0.0123	69890.2970	<.0001
maand5	1	-3.4051	0.0126	72704.9992	<.0001

Parameter		DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
maand6		1	-3.4259	0.0128	71520.1066	<.0001
maand7		1	-3.7047	0.0135	75732.8930	<.0001
maand8		1	-3.7909	0.0139	74790.1846	<.0001
maand9		1	-3.8105	0.0141	72690.6295	<.0001
maand10		1	-3.7418	0.0143	68665.3459	<.0001
maand11		1	-3.8989	0.0148	69532.8314	<.0001
maand12		1	-3.7793	0.0145	67872.4946	<.0001
maand13		1	-4.2151	0.0163	67214.4778	<.0001
maand14		1	-4.3652	0.0171	64803.0382	<.0001
maand15		1	-4.3671	0.0174	63070.1350	<.0001
maand16		1	-4.4271	0.0180	60804.2416	<.0001
maand17		1	-4.4877	0.0185	58694.7031	<.0001
maand18		1	-4.3569	0.0180	58266.6585	<.0001
maand19		1	-4.5053	0.0192	54901.9962	<.0001
maand20		1	-4.5973	0.0201	52210.8772	<.0001
maand21		1	-4.5650	0.0202	51030.7540	<.0001
maand22		1	-4.5664	0.0205	49464.4615	<.0001
maand23		1	-4.5717	0.0209	47748.5871	<.0001
maand24		1	-4.4378	0.0204	47491.3691	<.0001
maand25		1	-4.7836	0.0236	41117.8372	<.0001
maand26		1	-4.8480	0.0247	38613.5116	<.0001
maand27		1	-4.9207	0.0259	36095.7552	<.0001
maand28		1	-4.9606	0.0269	34058.2842	<.0001
maand29		1	-4.9389	0.0273	32823.7761	<.0001
maand30		1	-4.9653	0.0283	30801.2683	<.0001
maand31		1	-5.0605	0.0304	27733.3629	<.0001
maand32		1	-5.1388	0.0325	25031.0412	<.0001
maand33		1	-5.1871	0.0344	22773.1989	<.0001
maand34		1	-5.1343	0.0353	21177.7563	<.0001
maand35		1	-5.2723	0.0399	17469.5834	<.0001
maand36		1	-5.3864	0.0460	13717.3015	<.0001
maand37		1	-15.6388	0.0114	1883247.39	<.0001
jaar_per	2008	1	0.1106	0.00516	459.5524	<.0001
jaar_per	2009	1	0.0411	0.00495	68.9554	<.0001
jaar_per	2010	1	-0.2977	0.0113	692.9491	<.0001
maand_per	2	1	0.0205	0.00511	16.1243	<.0001
maand_per	3	1	0.0107	0.00500	4.5806	0.0323
maand_per	4	1	-0.00112	0.00512	0.0482	0.8263
maand_per	5	1	0.0674	0.00516	170.6824	<.0001
maand_per	6	1	0.0700	0.00543	166.2406	<.0001
maand_per	7	1	-0.0287	0.00626	21.0672	<.0001
maand_per	8	1	-0.0707	0.00553	163.7855	<.0001
maand_per	9	1	-0.0782	0.00461	287.8642	<.0001
maand_per	10	1	-0.0489	0.00520	88.4128	<.0001
maand_per	11	1	0.0408	0.00584	48.8227	<.0001
maand_per	12	1	0.0243	0.00674	12.9673	0.0003
regio	02 MECHELEN	1	-0.00775	0.00671	1.3340	0.2481
regio	03 TURNHOUT	1	0.0168	0.00582	8.3379	0.0039

Parameter	DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
regio	04 LEUVEN	-0.0551	0.00605	82.8443	<.0001
regio	05 VILVOORDE	-0.0957	0.00615	242.3321	<.0001
regio	06 BRUGGE	0.0234	0.00711	10.8108	0.0010
regio	07 KORTRIJK - ROESELARE	0.000397	0.00581	0.0047	0.9455
regio	08 OOSTENDE - WESTHOEK	0.0571	0.00578	97.6686	<.0001
regio	09 AALST - OUDENAARDE	0.000734	0.00622	0.0139	0.9060
regio	10 GENT	0.0431	0.00474	82.7788	<.0001
regio	11 SINT-NIKLAAS - DENDERMONDE	-0.00931	0.00594	2.4531	0.1173
regio	12 HASSELT	0.0317	0.00424	55.9576	<.0001
regio	13 TONGEREN	0.00251	0.00779	0.1038	0.7473
werkld	2 3m - 5m	-0.0294	0.00290	102.7470	<.0001
werkld	3 6m - 11m	0.0498	0.00284	307.8988	<.0001
werkld	4 1j en +	0.1175	0.00309	1444.1976	<.0001
leeftijd	2 25j - 29j	0.0472	0.00371	161.8471	<.0001
leeftijd	3 30j - 44j	0.0170	0.00324	27.6635	<.0001
leeftijd	4 45j en +	-0.1192	0.00471	640.7942	<.0001
scholing5	2 ASO	-0.0247	0.00551	20.1305	<.0001
scholing5	3 BSO/KSO	0.0463	0.00405	130.6911	<.0001
scholing5	4 TSO	-0.0650	0.00489	176.6552	<.0001
scholing5	5 HOOG	-0.1295	0.00407	1014.6327	<.0001
vrouw	1	-0.0417	0.00158	695.7757	<.0001
allochtoon	1	0.0815	0.00197	1707.8602	<.0001
vw	1	-0.0101	0.00181	31.3963	<.0001
traj_esf_mod	2 gn. mod	0.0356	0.00385	85.7100	<.0001
traj_esf_mod	3 mod 4	0.0648	0.00340	362.0729	<.0001
traj_esf_mod	4 mod 356	-0.0585	0.00413	201.2825	<.0001
start	WZ	0.00545	0.00219	6.1836	0.0129
wz0206	N	-0.1401	0.00232	3661.3672	<.0001
duurwz_cum	1	-0.00300	0.00119	6.3725	0.0116
duurwz_cu*duurwz_cum	1	-0.00015	0.000045	11.5564	0.0007
duurnwz_cum	1	0.0140	0.00124	127.7930	<.0001
duurnwz_c*duurnwz_cu	1	-0.00071	0.000046	241.9314	<.0001
periode	1	0.1606	0.00307	2732.5910	<.0001
periode*periode	1	-0.00540	0.000217	620.4556	<.0001
leeftijd*scholing5	2 25j - 29j	0.00682	0.00936	0.5303	0.4665
leeftijd*scholing5	2 25j - 29j	0.00642	0.00656	0.9581	0.3277
leeftijd*scholing5	2 25j - 29j	0.0137	0.00840	2.6421	0.1041
leeftijd*scholing5	2 25j - 29j	-0.0507	0.00642	62.1730	<.0001
leeftijd*scholing5	3 30j - 44j	0.0338	0.00785	18.4743	<.0001
leeftijd*scholing5	3 30j - 44j	-0.0285	0.00582	23.9713	<.0001
leeftijd*scholing5	3 30j - 44j	0.0110	0.00750	2.1408	0.1434
leeftijd*scholing5	3 30j - 44j	0.0520	0.00601	74.9719	<.0001
leeftijd*scholing5	4 45j en +	0.0150	0.0113	1.7665	0.1838
leeftijd*scholing5	4 45j en +	-0.0249	0.00927	7.2128	0.0072
leeftijd*scholing5	4 45j en +	0.0172	0.0104	2.7314	0.0984
leeftijd*scholing5	4 45j en +	0.1488	0.00860	299.0399	<.0001

MODEL TRANSITIE VAN 'WERKLOOS' NAAR 'NIET WERKLOOS'

The SURVEYLOGISTIC Procedure

Model Information

Data Set PAP.WZ_NWZ_SUM
 Response Variable y
 Number of Response Levels 2
 Cluster Variable N_KLNR
 Number of Clusters 309512
 Model Binary Logit
 Optimization Technique Newton-Raphson
 Variance Adjustment Degrees of Freedom (DF)

Number of Observations Read 3510710
 Number of Observations Used 3510710

Response Profile

Ordered Value	y	Total Frequency
1	0	2902585
2	1	608125

Probability modeled is y=1.

Model Fit Statistics

Criterion	Without Covariates	With Covariates
AIC	4866877.5	3007775.3
SC	4866877.5	3009056.3
-2 Log L	4866877.5	3007579.3

R-Square 0.4112 Max-rescaled R-Square 0.5482

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Parameter	DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq	Standardized Estimate
maand1	1	-1.4373	0.0119	14574.2996	<.0001	-0.3140
maand2	1	-1.6501	0.0120	18975.8475	<.0001	-0.3134
maand3	1	-1.8570	0.0122	23265.6927	<.0001	-0.3115
maand4	1	-1.9160	0.0124	24053.9231	<.0001	-0.2890
maand5	1	-2.1427	0.0128	28073.5584	<.0001	-0.2919
maand6	1	-2.1952	0.0131	28070.9167	<.0001	-0.2745
maand7	1	-2.2064	0.0134	27106.8534	<.0001	-0.2541
maand8	1	-2.2822	0.0139	27002.6426	<.0001	-0.2422

Parameter		DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq	Standardized Estimate
maand9		1	-2.3795	0.0145	26893.8904	<.0001	-0.2337
maand10		1	-2.3927	0.0150	25490.8920	<.0001	-0.2187
maand11		1	-2.4730	0.0158	24616.0976	<.0001	-0.2103
maand12		1	-2.5608	0.0167	23514.1252	<.0001	-0.2034
maand13		1	-2.6468	0.0177	22473.3965	<.0001	-0.1971
maand14		1	-2.7133	0.0187	21029.6486	<.0001	-0.1896
maand15		1	-2.8180	0.0201	19753.2594	<.0001	-0.1855
maand16		1	-2.8769	0.0212	18345.2039	<.0001	-0.1792
maand17		1	-2.8973	0.0222	16980.1567	<.0001	-0.1710
maand18		1	-2.9516	0.0237	15573.2257	<.0001	-0.1650
maand19		1	-3.0215	0.0252	14328.1981	<.0001	-0.1603
maand20		1	-3.1272	0.0274	13067.9487	<.0001	-0.1577
maand21		1	-3.1834	0.0290	12022.9568	<.0001	-0.1532
maand22		1	-3.2862	0.0316	10847.7174	<.0001	-0.1510
maand23		1	-3.2041	0.0317	10208.7690	<.0001	-0.1409
maand24		1	-3.3428	0.0350	9147.1947	<.0001	-0.1402
maand25		1	-3.3100	0.0359	8491.1975	<.0001	-0.1330
maand26		1	-3.4251	0.0393	7585.4869	<.0001	-0.1308
maand27		1	-3.3927	0.0404	7047.6267	<.0001	-0.1242
maand28		1	-3.4398	0.0430	6410.1050	<.0001	-0.1208
maand29		1	-3.4268	0.0445	5923.8502	<.0001	-0.1156
maand30		1	-3.5159	0.0481	5350.8597	<.0001	-0.1138
maand31		1	-3.4730	0.0491	4995.5420	<.0001	-0.1078
maand32		1	-3.4916	0.0519	4528.3034	<.0001	-0.1036
maand33		1	-3.4010	0.0520	4273.2716	<.0001	-0.0967
maand34		1	-3.4712	0.0561	3825.8381	<.0001	-0.0943
maand35		1	-3.5561	0.0616	3329.7526	<.0001	-0.0917
maand36		1	-3.4886	0.0633	3041.3388	<.0001	-0.0850
maand37		1	-13.4785	0.0171	624728.600	<.0001	-0.3018
jaar_per	2008	1	0.0765	0.00489	244.6899	<.0001	
jaar_per	2009	1	-0.1089	0.00476	524.1090	<.0001	
jaar_per	2010	1	-0.2649	0.0107	608.9328	<.0001	
maand_per	2	1	0.0735	0.00516	202.7764	<.0001	
maand_per	3	1	0.0516	0.00509	102.8542	<.0001	
maand_per	4	1	0.0207	0.00528	15.3421	<.0001	
maand_per	5	1	-0.0338	0.00532	40.4149	<.0001	
maand_per	6	1	-0.0789	0.00456	299.4735	<.0001	
maand_per	7	1	0.1218	0.00419	844.6717	<.0001	
maand_per	8	1	0.0744	0.00546	185.6944	<.0001	
maand_per	9	1	-0.0548	0.00492	124.0188	<.0001	
maand_per	10	1	-0.1029	0.00503	418.5343	<.0001	
maand_per	11	1	-0.1582	0.00543	848.3852	<.0001	
maand_per	12	1	0.0501	0.00587	72.7775	<.0001	
regio	02 MECHELEN	1	-0.00985	0.00640	2.3644	0.1241	
regio	03 TURNHOUT	1	0.0280	0.00571	24.0306	<.0001	
regio	04 LEUVEN	1	-0.0114	0.00566	4.0306	0.0447	
regio	05 VILVOORDE	1	-0.0344	0.00541	40.4147	<.0001	
regio	06 BRUGGE	1	0.0859	0.00718	143.2506	<.0001	

Parameter		DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq	Standardized Estimate
regio	07 KORTRIJK - ROESELARE	1	0.0529	0.00565	87.6489	<.0001	
regio	08 OOSTENDE - WESTHOEK	1	0.0604	0.00593	103.6279	<.0001	
regio	09 AALST - OUDENAARDE	1	-0.0413	0.00589	49.1124	<.0001	
regio	10 GENT	1	-0.0798	0.00457	304.9199	<.0001	
regio	11 SINT-NIKLAAS - DENDERMONDE	1	0.0290	0.00575	25.3776	<.0001	
regio	12 HASSELT	1	0.0473	0.00424	124.2647	<.0001	
regio	13 TONGEREN	1	-0.0209	0.00766	7.4602	0.0063	
werkld	2 3m - 5m	1	0.0892	0.00447	398.6515	<.0001	
werkld	3 6m - 11m	1	0.0691	0.00405	290.3632	<.0001	
werkld	4 1j en +	1	0.00930	0.00394	5.5711	0.0183	
leeftijd	2 25j - 29j	1	0.1010	0.00347	850.2183	<.0001	
leeftijd	3 30j - 44j	1	-0.0624	0.00303	425.4432	<.0001	
leeftijd	4 45j en +	1	-0.3725	0.00441	7127.2178	<.0001	
scholing5	2 ASO	1	-0.0614	0.00509	145.5396	<.0001	
scholing5	3 BSO/KSO	1	0.00857	0.00393	4.7613	0.0291	
scholing5	4 TSO	1	0.00839	0.00457	3.3655	0.0666	
scholing5	5 HOOG	1	0.1611	0.00366	1939.3548	<.0001	
allochtoon	1	1	-0.0857	0.00190	2039.2588	<.0001	
vw1	N	1	-0.0982	0.00200	2414.8946	<.0001	
traj2	2 gn. mod	1	0.0901	0.00485	344.6463	<.0001	
traj2	3 mod 4	1	-0.1810	0.00378	2295.8832	<.0001	
traj2	4 mod 356	1	0.0237	0.00504	22.0260	<.0001	
start	WZ	1	0.1485	0.00216	4708.7204	<.0001	
wz0206	N	1	-0.0189	0.00193	96.0428	<.0001	
duurwz_cum		1	-0.0639	0.00138	2133.5377	<.0001	-0.1817
duurwz_cu*duurwz_cum		1	0.00108	0.000059	338.3408	<.0001	
duurnwz_cum		1	0.0240	0.00109	485.1029	<.0001	0.1011
duurnwz_c*duurnwz_cu		1	-0.00089	0.000035	660.7159	<.0001	
periode		1	0.1577	0.00329	2303.7633	<.0001	0.2108
periode*periode		1	-0.00542	0.000226	577.8250	<.0001	
leeftijd*scholing5	2 25j - 29j	2 ASO	-0.0228	0.00861	7.0362	0.0080	
leeftijd*scholing5	2 25j - 29j	3 BSO/KSO	-0.0339	0.00637	28.3607	<.0001	
leeftijd*scholing5	2 25j - 29j	4 TSO	0.00237	0.00790	0.0903	0.7639	
leeftijd*scholing5	2 25j - 29j	5 HOOG	0.0585	0.00578	102.4077	<.0001	
leeftijd*scholing5	3 30j - 44j	2 ASO	0.0217	0.00735	8.7296	0.0031	
leeftijd*scholing5	3 30j - 44j	3 BSO/KSO	0.0181	0.00559	10.5098	0.0012	
leeftijd*scholing5	3 30j - 44j	4 TSO	-0.00610	0.00700	0.7590	0.3837	
leeftijd*scholing5	3 30j - 44j	5 HOOG	-0.1064	0.00541	386.6888	<.0001	
leeftijd*scholing5	4 45j en +	2 ASO	0.0445	0.0105	18.0184	<.0001	
leeftijd*scholing5	4 45j en +	3 BSO/KSO	0.0344	0.00904	14.4725	0.0001	
leeftijd*scholing5	4 45j en +	4 TSO	-0.0330	0.00972	11.4951	0.0007	
leeftijd*scholing5	4 45j en +	5 HOOG	-0.1016	0.00790	165.5073	<.0001	

Bijlage 3. Literatuurlijst

- Allison, P.D. (1984). Event History Analysis: Regression for Longitudinal Event Data. Sage University Paper series on Quantitative Applications in the Social Sciences nr. 46. Beverly Hills, CA: Sage.
- Allison, P.D. (2010). Survival Analysis Using SAS: A Practical Guide, Second Edition. Cary, NC: SAS Institute Inc.
- Bollens, J. en Heylen, V. (2004) De sluitende aanpak. Een evaluatie van de effectiviteit van de vroegtijdige en sluitende aanpak van de werkloosheid in Vlaanderen (2002 - 2004). Hiva
- Clark, A. en Georgellis, Y. en Sanfey, P. (1999). Scarring: the psychological impact of past unemployment.
- Dekker, R. (2008). Part-time work as a transitional phase? The role of preferences and institutions in Germany, Great Britain and The Netherlands. Delft University of Technology, Tilburg University.
- Heylen, V. (2011). Scarring, effect of early career unemployment. WSE-Report 3-2011.
- Heylen, V. (2011). Duration dependence in Flemish unemployment data. WSE-Report 4-2011.
- Knabe, A. en Rätzel, S. (2008). Scarring or Scaring? The Psychological Impact of Past and Future Unemployment. Otto-von-Guericke-University Magdeburg.
- Mortimer, J.T. en Shanahan, M.J. (2003). Handbook of the Life Course. Kluwer Academic/Plenum Publishers, New York.
- Pasta, D.J. (2009). Learning When to Be Discrete: Continuous vs. Categorical Predictors. SAS Global Forum 2009. Paper 248-2009.
- Phang, H.S. (1995). Employment-Nonemployment Transitions over the Life Course Among Young Women of the NLSY 1979-1991: A Longitudinal Analysis. CDE Working Paper No. 95-19.
- Sorkin, A.R. (2010). Too Big To Fail. Inside the battle to save Wall Street. Penguin Books.
- Stiglitz, J. (2010). Vrije val. Vrije markten en het falen van de wereldeconomie. Het Spectrum bv, Houten - Antwerpen.
- VDAB (2010). Paper 4.
- Zhang, T. (2004). Causality and Selection in Labour Market Transitions - Dissertation for the Dr. Polit Degree. Ragnar Frisch Centre for Economic Research.